

Protokoll Kirkerådet (KR)

24.-26.09.2014 Radisson Blu, Tromsø

Til stede:

May Lisbet Hovlid Aurdal
Kjartan Bergslid
Erling Birkedal
Ivar Braut
Helga Haugland Byfuglien
Dag Jostein Fjærvoll
Agnes Sofie Gjeset
Runar Godø

Ingrun Jule
Sølvi Lewin
Svein Arne Lindø
Egil Morland
Jan Olav Olsen
Kristin Gunleiksrud Raaum
Sigurd Skollevoll

Til stede: fra MKR

Kristine Sandmæl (nestleder)

Til stede: fra SKR

Anne Dalheim (leder)

Forfall: Erling J. Pettersen (leder MKR)

Fravær under enkelte saker, ved behandling og/eller da vedtak ble fattet:

Kjartan Bergslid, Svein Arne Lindø ved KR 49/14, KR 44/14 og KR 35/14

Til stede fra sekretariatet:

Berit Hagen Agøy
Ole Inge Bekkelund
Trude Evenshaug
Jan Rune Fagermoen
Jens-Petter Johnsen

Tore Johnsen
Gerd Karin Røsæg
Christofer Solbakken
Tone Helene Welden
Paul Erik Wirgenes

Konstituering

Møtet ble ledet av Svein Arne Lindø, og som vanlig fulgte ordningen med en saksordfører for hver sak. Det var ingen merknader til innkallingen eller sakslisten. Møtet startet med andakt.

Sak KR 39/14 ble behandlet i lukket møte.

Saksliste

Saksnr.	Sakstittel
KR 28/14	Referatsaker KR 28.1/14 Protokoll fra NKR møte 26.5.2014 KR 28.2/14 Protokoll fra NFG møte 25.08.2014 <i>KR 28.3/14 Protokoll fra MKR møte 9.-11. sept. – utkast?</i>
KR 29/14	Orienteringssaker KR 29.1/14 Muntlig orientering fra KR, MKR, SKR og BM KR 29.2/14 Kompetanseutvikling for prester – høringsvar KR 29.3/14 Saksdokumenter for UKM møte 26.-29. sept. 2014 KR 29.4/14 Høring – endringer i utlendingsforskriften, varig ordning for lengeværende barn og begrunnelse i vedtak som berører barn KR 29.5/14 Innholdsstrategi for kirken.no KR 29.6/14 Kommunikasjonsstrategi for Kirkevalget 2015 KR 29.7/14 LWF Membership KR 29.8/14 Høring – Forslag om å fjerne henvisning fra fastlege når Kvinner begjærer abort KR 29.9/14 Høring – Bruk av snøscooter til fornøyleskjøring – forslag til endringer i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag og forskrift for motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag KR 29.10/14 Evaluering av Kirkemøtet 2014. Brev fra Hamar bispedømmeråd 22.09.14 KR 29.11/14 Vedr. Brev fra Hamar bispedømmeråd, brev av 25.09.14 KR 29.12/14 Vedtak i forbindelse med Kirkerådets behandling av brev fra Hamar bispedømmeråd – svarbrev av 25.09.14
KR 30/14	Grunnleggende veivalg
KR 31/14	Utprøving av liturgisk musikk
KR 32/14	Vigsling og liturgisk drakt for kantor
KR 33/14	Undervisningstjenesten i Den norske kirke
KR 34/14	Prinsipper for kirkebygg
KR 35/14	Regler for bruk av kirkens klokker
KR 36/14	Kirke og helse
KR 37/14	Staten og Den norske kirke – et tydelig skille. Høring fra KUD
KR 38/14	Opprettelse av samisk menighet i Sør-samisk språkområde – permanent ordning
KR 39/14	Tilsetning av biskop i Nord-Hålogaland

- KR 40/14** Samarbeidsavtale med KA – godkjenning
- KR 41/14** Forskrift om ordning for døvemenigheter og døveprest tjenesten
- KR 42/14** Mål og resultatstyring 2015
- KR 43/14** Høring om oppdatering av retningslinjer for Opplysningsvesenets fond samfunnsbevisste investeringer
- KR 44/14** Regler for liturgisk inventar og utstyr
- KR 45/14** Kirkemøtet 2015 – Program og saksliste
- KR 46/14** Lik og likskap – Kirkerådets uttalelse til NOU 2014
- KR 47/14** Mindre justeringer i valgreglene til Kirkevalget 2015
- KR 48/14** Regler for valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd og Kirkemøtet
- KR 49/14** Regler for bruk av kirkene

KR 28/14 – Referatsaker

- KR 28.1/14 Protokoll fra NKR møte 26.5.2014
KR 28.2/14 Protokoll fra NFG møte 25.08.2014
KR 28.3/14 *Protokoll fra MKR møte 9.-11.09.2014 - Utkast*
KR 28.4/14 Protokoll fra SKR møte 16.-17.09.2014 (delt ut på møtet)

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar referatsakene til orientering.

KR 28/14 Vedtak:

Kirkerådet tar referatsakene til orientering

KR 29/14 Orienteringssaker

KR 29.1/14 Muntlig orientering ved KR, MKR, SKR og BM

Kirkerådet ved direktør:

- Arbeidssituasjonen i sekretariatet presset, gir grunn til bekymring
I høringsdokumentet vedr forvaltningsreformen gjøres det klart at det er av avgjørende betydning å få økede ressurser for gjennomføring av reformen
- PTS-saken vil bli fremmet for rådet når den foreligger.
- Brev fra LVF om kontingent, Norge betaler en mill. mindre enn hva som er forventet.
- Kirkevalg og kommunikasjon, egen orienteringssak. Viktige problemstillinger, profilering av kirkevalget i media.
- Nye Nettsider er åpnet, jobbes godt med intranettet.
- Tidemandutstillingen, Rosendal og Mandal – svært godt besøkt.
- Salmeboken minutt for minutt, over 200 kor påmeldt.

Mellomkirkelig råd ved nestleder:

- MKR avholdt sitt møte på det økumeniske senteret i Genève.
- Styringsdokument for Midtøsten under arbeid, bla. fokus på kirken som motvekt mot økt polarisering.
- Arbeidsgruppe jobbet med en betenkning om kirkeasyl, tenkt som ressursdokument for menighetene.
- DNKs engasjement og forpliktelse overfor KN, herunder oppnevningssperiode for representantskap.

- Uttalelser fra MKR: Norge må styrke den humanitære innsatsen i Irak og Syria og Norge må ta i mot flere flyktninger fra Midtøsten.
- Kirkeuka for fred, ressursmateriell og program er sendt ut til menighetene.
- Pågående Klimakampanje – Brems norsk oljeutvinning.

Samisk kirkeråd ved leder:

- Leder og generalsekretær deltatt på Urfolkskonferanse i New York.
- Møte i SKR i Lakselv, i stor grad saker som også er på KR's saksliste, i tillegg behandlet sak om Samisk konfirmantleir. Rådet videre opptatt av deltagelse ved tilsetting av biskoper.

Bispemøtet ved preses:

- Avholdt avskjedsgudstjeneste for Per Oskar Kjølaas , vigslingsgudstjeneste for Per Arne Dahl, begravelse for biskop em. Odd Bondevik.
- Første del av innføringsprogram for nye prester gjennomført med gode tilbakemeldinger.
- BM sammen med MKR og KR vertskap for besøk av biskop Tawadros 2. fra Egypt.
- Ekstraordinært BM i begynnelsen av september med samtale om vegvalgsdokumentet
- BM foretar nå tildeling av Olavstipendet. Stipendet tildeles nå to personer, ½ årsverk på hver. Det er mottatt 16 søknader, tildeling foretas under BM i oktober.

- KR 29.2/14 Kompetanseutvikling for prester - hørings svar
- KR 29.3/14 Saksdokumenter for UKM møte 26.-29. sept. 2014
- KR 29.4/14 Høring – endringer i utlendingsforskriften, varig ordning for lengeværende Barn i og begrunnelse i vedtak som berører barn.
- KR 29.5/14 Innholdsstrategi for kirken.no
- KR 29.6/14 Kommunikasjonsstrategi for Kirkevalget 2015
- KR 29.7/14 LWF Membership
- KR 29.8/14 Høring – Forslag om å fjerne henvisning fra fastlege når kvinner begjærer Abort.
- KR 29.9/14 Høring – Bruk av snøscooter til fornøyleskjøring – forslag til endringer i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag og forskrift for motor-kjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag
- KR 29.10/14 Evaluering av Kirkemøtet 2014. Brev fra Hamar bispedømmeråd 22.09.14
- KR 29.11/14 Vedr. Brev fra Hamar bispedømmeråd, brev av 25.09.14
- KR 29.12/14 Vedtak i forbindelse med Kirkerådets behandling av brev fra Hamar bispedømmeråd – svarbrev av 25.09.14

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar sakene til orientering.

KR 29/14 Vedtak:

Kirkerådet tar sakene til orientering.

KR 30/14 Høringssak om grunnleggende veivalg for den fremtidige kirkeordningen

Sammendrag

Kirkemøtet har bedt Kirkerådet fortsette arbeidet med en framtidig kirkeordning. Parallelt med forvaltningsreformen, hvor Den norske kirkes sentrale og regionale organer forventes å få større rettslig og økonomisk selvstendighet, forbereder Kirkerådet en sak til Kirkemøtet som gir anledning til å fatte vedtak om *grunnleggende veivalg* for indre ordninger som skal gjelde for kirken. Saken som her legges fram for Kirkerådet er utkast til et høringsnotat om grunnleggende veivalg.

Forslag til vedtak

Kirkerådet ber direktøren om å jobbe videre med og ferdigstille til Kirkerådets møte i desember i år et endelig utkast til høringsnotat – slik at Kirkerådet da kan godkjenne notatet.

KR 30/14 Vedtak:

1. Høringen om Grunnleggende veivalg utsettes til etter Kirkemøtet 2015.
2. Kirkerådet ber om å få seg forelagt utkast til høringsdokument både i desember- og marsmøtet. Rådet ber også om å få seg forelagt en ny tempoplan.

KR 31/14 Utprøving av liturgisk musikk

Sammendrag

Kirkemøtet 2014 gjorde følgende vedtak: «Liturgisk musikk blir behandlet som sak ved KM 2015» (sak KM 2/14). Vedtaket har sin bakgrunn i et initiativ fra Hamar

bispedømmeråd. Hva Kirkemøtets behandling skal gå ut på eller føre til, sier vedtaket ikke noe om. I samtalen som førte frem til vedtaket, ble det imidlertid klarlagt at dette ikke er ment som omgjøring av den prosessen som er vedtatt frem mot evaluering av gudstjenestereformen på Kirkemøtet 2017. Det som ble antydnet av forslagsstillerne, var et vedtak om å avslutte videre utprøving av liturgisk musikk snarest mulig etter Kirkemøtet 2015.

Bakgrunnen for dette engasjementet er en oppfatning om at fristillingen av menighetene til hver for seg å prøve ut eller praktisere det de selv måtte velge av et stort antall varianter av liturgisk musikk, har skapt en meget kritisk tilstand, både på menighetsplan, men også for kirken som nasjonalt fellesskap. Det truer den gjenkjennelsen som er nødvendig. Det snakkes om forhold som setter selve folkekirken i fare. Slike synspunkter kom sterkt til uttrykk i samtalen på kirkemøtet både i fjor og i år.

Fra annet hold gis det rapporter med motsatt innhold. Gudstjenestereformen – og ikke minst nettopp musikken – har skapt fornyelse og engasjement. Vi er på god vei frem mot den avgjørende evaluering i 2017. Å gripe inn i denne prosessen med en avskjæring av muligheten til å prøve nytt, og kanskje til og med ved å ta bort adgangen til fortsatt å praktisere det man allerede har funnet og innarbeidet, frarådes. Man kan ved det fjerne noe positivt og skape nye problemer ved å innarbeide noe annet. Slik er rådet fra Nemnd for gudstjenesteliv (NFG), og en foreløpig forskningsrapport på grunnlag av fire bispedømmer kan leses til støtte for dette.

Det nedenstående forsøket på avveining av disse motstridende synspunktene går i den sistnevnte retningen. Det foreslås derfor å la utprøvingen av liturgisk musikk gå sin gang, slik Kirkerådet har lagt opp til.

Den vedtatte behandlingen på Kirkemøtet 2015 bør brukes til en omfattende samtale om forvaltningen av den liturgiske musikken. Dette bør ses i sammenheng med den grunnleggende problemstillingen om fasthet og frihet i liturgien.

For å sikre at den fasen som gjenstår frem mot evaluering og vedtak om liturgisk musikk på Kirkemøtet 2017, skal bli så fruktbar som mulig, og gi best mulig grunnlag for en avgjørelse, foreslås det at det allerede nå oppnevnes et *musikkfaglig utvalg* som kan følge prosessen og gi faglig begrunnede råd til evalueringen. Det foreslås også å skape et *forum* hvor menighetene kan rapportere til hverandre om bruken av liturgisk musikk og hvilke erfaringer man gjør.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet legger fortsatt til grunn de planene som er lagt om evaluering av gudstjeneste-reformen på Kirkemøtet 2017. For den liturgiske musikken innebærer dette at det skal gjøres endelige vedtak i 2017 etter erfaringsinnhenting i 2015 og høring om nytt forslag i 2016.

2. Med utgangspunkt i spørsmålet om utprøving av liturgisk musikk legges det opp til en samtale på Kirkemøtet 2015 om *fasthet og variasjon i gudstjenestelivet*.

3. Til sitt møte i desember ber Kirkerådet om følgende:

- Et saksfremlegg til Kirkemøtet utarbeidet i tråd med Kirkerådets anbefalinger.
- Spørsmål til erfaringsinnhenting om liturgisk musikk frem mot 1. mai 2015.

Forslag til et musikkfaglig utvalg som skal vurdere det innhentede erfaringsmaterialet.

KR 31/14 Vedtak:

1. Med utgangspunkt i spørsmålet om utprøving av liturgisk musikk legges det opp til en samtale på Kirkemøtet 2015 om *fasthet og variasjon i gudstjenestelivet*.

2. Kirkerådet legger fortsatt til grunn de planene som er lagt om evaluering av gudstjenestereformen på Kirkemøtet 2017. For den liturgiske musikken innebærer dette at det skal gjøres endelig vedtak i 2017 etter erfaringsinnhenting i 2015 og høring om nytt forslag i 2016.

3. Til sitt møte i desember ber Kirkerådet om følgende:

- Et saksfremlegg til Kirkemøtet utarbeidet i tråd med Kirkerådets anbefalinger.
- Spørsmål til erfaringsinnhenting om liturgisk musikk frem mot 1.mai 2015

4. Nemnd for gudstjenesteliv bes om å oppnevne et musikkfaglig utvalg som skal vurdere det innhentede erfaringsmaterialet.

KR 32/14 Vigsling og liturgisk drakt for kantorer

Sammendrag

Høringen om *Vigsling og liturgisk drakt for kantorer* har sitt utgangspunkt i Bispemøtets utredning om diakontjenesten og tjenestemønsteret i vår kirke (BM 03/10). I tråd med Bispemøtets utredning vedtok Kirkemøtet 2011 (KM 09/11) å innføre skråstilt stola som vigslingstegn for diakoner. Bispemøtet la imidlertid også til at når det gjelder skråstola bør det «gjelde tilsvarende for kateketer og kantorer». Kirkemøtet ba i 2011 at en sak om bruk av stola for kantor skulle fremmes for Kirkemøtet.

Saken ble sendt på høring våren 2014. I høringsbrevet ble ulike forståelser av yrkesrollen som kantor, rekruttering til yrket i dag og utdanningen belyst. Spørsmålet om hvordan Den norske kirke forstår vigsling og kirkens tjenestemønster ble drøftet utførlig.

Høringsdokumentet framsatte to alternative forslag til spørsmålet om vigsling av kantor og liturgisk tjenestedrakt:

Vigsling av kantor endres fra å være en obligatorisk vigslingsordning til å bli en *frivillig ordning med forbønn* ved inngangen til tjenesten som kantor i Den norske kirke. En korkappe (eller en svart *cassock*) kan brukes av alle kirkemusikere som liturgisk drakt, og med *røklin* (en kort hvit messeskjorte) over denne for dem som har hatt en slik forbønnshandling for sin tjeneste som kantor.

- Vigsling av kantor forblir en *obligatorisk* ordning og forstås som en vigsling ved en biskop til en livslang tjeneste under biskopens særlig tilsyn. En skråstilt stola inngår som vigslingstegn over en alba.

Et klart *flertall* av høringssvarene mener at dagens ordning med vigsling til kantortjeneste i Den norske kirke beholdes. Tilslutningen gis med noen forbehold, nemlig at ordningen må praktiseres med «romslighet». Det pekes på at ordet «normalordning» er å foretrekke framfor «obligatorisk ordning». Det må legges vekt på at det aktivt må oppmuntres til vigsling.

Et *mindretall* av høringssvarene støtter et forslag om å endre dagens ordning til en frivillig forbønnshandling.

Når det gjelder *liturgisk drakt* henger høringssvarene nært sammen med svarene til vigslingsspørsmålet. Instansene som støtter forslaget om frivillig forbønnshandling fremmer et syn hvor den enkelte kirkemusikers egne preferanser, eller menighetens tradisjon, legger føringen. Instansene som støtter en videreføring av obligatorisk vigsling, heller mot alba og skråstilt stola med passende symbolikk.

Nemnd for gudstjenesteliv e er gjort kjent med resultatet av høringen og slutter seg til høringsflertallets forslag om fortsatt vigsling av kantorer, men anbefaler at dette forstås som *normalordning* og ikke som *obligatorisk ordning*.

Høringen viser altså at det er et klart flertall for fortsatt vigsling av kantorer, men finner det problematisk at den er en «obligatorisk» ordning. Ut fra høringsflertallets syn kan det tenkes tre mulige måter å videreføre vigsling av kantorer på. De to første alternativene er høringsdokumentets utsendte alternativ, det tredje er et mellomstandpunkt som er blitt til gjennom bearbeidingen av høringssvarene:

1. Vigsling for kantorer omgjøres fra å være en obligatorisk ordning til å bli en *normalordning*.

I denne modellen er kravet om vigsling annerledes for kantorer enn for prester og for diakoner og kateketer. *Rammebetingelsene* for kantorer kan begrunne en slik forskjell. En kan også forstå normalordningen som *en midlertidig ordning*, og ha forventning om at ordningen kan bli obligatorisk i fremtiden.

2. Vigsling for kantorer opprettholdes som en *obligatorisk ordning*, men kirken erkjenner at det tar tid å innarbeide denne relativt nye ordningen for kantorer og legger opp en strategi for å stimulere til dette.

En innfører da ikke noen formell dispensasjonsordning, men setter inn tiltak som kan oppmuntre til vigsling og kommunisere bedre hvorfor kirken vil vigsle denne tjenestegruppen.

3. Vigsling av kantorer videreføres med dagens praksis som en foretrukket ordning. Dagens liturgi videreføres. Ordningen og praktiseringen av den tas opp til ny behandling etter ti år med tanke på å gjøre den om til en obligatorisk ordning med vigslingstegn.

Av disse 3 alternativene anbefales alternativ 3, altså videreføring av vigsling til kantortjenesten men med en noe annen forståelse av vigslingen enn den som er lagt til grunn for vigsling til prest, kateket og diakon. Denne annerledeshet er også uttrykt gjennom utformingen av dagens vigslingsliturgi for kantorer. Innføring av skråstola for kantortjenesten utsettes til etter vedtakets forslag om en tiårsperiode

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet anbefaler at vigsling av kantorer videreføres i tråd med dagens vigslingspraksis. Det settes inn egnede tiltak for å styrke bevisstgjøring og praksis om ordningen.

2. Det arbeides videre med forslag til tjenestedrakt.
3. Kirkerådet ber om at det arbeides videre med spørsmål knyttet til rekruttering, utdanning og forslag til forbedring av kantortjenesten i menighetene på bakgrunn av høringsdokumentet og høringen.
4. Kirkerådet oversender forslaget til *Vigsling og liturgisk drakt for kantorer* til Bispemøtet for læremessig uttalelse.

Fra Kirkerådets behandling

Egil Morland fremmet følgende forslag om endringer i vedtaks punkt 1 og 3:

Punkt 1: Kirkerådet anbefaler at det settes inn tiltak for å styrke bevisstgjøring om og bruk av ordningen med vigsling av kantorer.

Punkt 3: *forbedring* erstattes med *styrking*

Ivar Braut fremmet følgende forslag om endring i vedtaks punkt 1, 2 og 3:

Punkt 1: Kirkerådet anbefaler at vigsling av kantorer omgjøres fra en obligatorisk ordning til å bli en normalordning. Det settes inn egnede tiltak for å styrke bevisstgjøring og bruk av ordningen.

Punkt 2: Viglede kantorer kan bære alba med skråstilt stola.

Punkt 3: *forbedring* erstattes med *styrking* (identisk med forslag fra Morland).

Administrasjonen trakk sitt forslag til vedtaks punkt 1 og 3 til fordel for Morlands forslag.

Votering

Morlands forslag punkt 1: Vedtatt med 9 stemmer.

Brauts forslag punkt 2: Falt mot 4 stemmer.

Brauts forslag punkt 1: Falt mot 6 stemmer.

KR 32/14 Vedtak:

1. Kirkerådet anbefaler at det settes inn tiltak for å styrke bevisstgjøring om og bruk av ordningen med vigsling av kantorer.
2. Det arbeides videre med forslag til tjenestedrakt
3. Kirkerådet ber om at det arbeides videre med spørsmål knyttet til rekruttering , utdanning og forslag til styrking av kantortjenesten i menighetene på bakgrunn av høringsdokumentet og høringen.
4. Kirkerådet oversender forslaget til *Vigsling og liturgisk drakt for kantorer* til Bispemøtet for læremessig uttalelse.

Vedtatt med 13 mot 2 stemmer.

KR 33/14 Undervisningstjenesten i Den norske kirke

Kirkens undervisningstjeneste i en ny tid

Den norske kirke har stort behov for motiverte og kvalifiserte medarbeidere til undervisningstjenesten, slik at kirkens undervisningsoppdrag kan ivaretas på en måte som svarer til dagens utfordringer. Gjennom trosopplæringsreformen har kirkens arbeidsmarked for undervisningsmedarbeidere blitt vesentlig utbygget. Det er etablert et stort antall undervisningsstillinger i menighetene de siste ti årene. Medarbeidere med hovedvekt på ulike pedagogiske utdanninger er rekruttert inn i disse stillingene, og bidrar til at kirkens faglige kompetanse har blitt styrket og utvidet på en verdifull måte.

Antallet kateketstillinger har vært begrenset og søkningen til kateketutdanning har vært lav helt siden opprettelsen av tjenesten i 1969. Utbyggingen av kirkelige undervisningsstillinger i forbindelse med Trosopplæringsreformen har ikke bidratt til en vesentlig økning i antall kateketstillinger. Dette har ført til en situasjon der flertallet av de som er ansatt i kirkelige undervisningsstillinger i dag ikke er utdannet kateket og vigslet til tjenesten.

En viktig målsetting med utredningen, høringen og behandlingen av «Undervisningstjenesten i Den norske kirke» er å bidra til at kirkens undervisningstjeneste har et rammeverk som bidrar til rekruttering til tjeneste og skaper motiverte og dedikerte medarbeidere for undervisningstjeneste i kirken.

I forlengelsen av de siste årenes avklaringer og vedtak vedrørende diakontjenesten i Den norske kirke behandles nå spørsmål om tjenesteforståelse, vigsling og liturgisk bekledning for øvrige vigslede stillingsgrupper.

Hovedinntrykkene fra høringen om undervisningstjenesten i Den norske kirke er at det etter en tiårsperiode med forsøk, utvikling og utbygging, nå er behov for en forenkling og tydeliggjøring av rammeverket for kirkens undervisningsmedarbeidere. Mange av høringsinstansene peker på at det er ønskelig at flere av de som arbeider med undervisning i kirken, kan kvalifiseres for vigsling til tjenesten. Samtidig er det verdifullt at strukturen har fleksibilitet for å etablere stillinger med ulik innretning og gir rom for medarbeidere med ulik kompetanse.

Høringen bekrefter forståelsen av katekettjenesten som en vigslet tjeneste, og at vigsling fastholdes som obligatorisk for personer som er kvalifisert i henhold til kvalifikasjonskrav for kateketer og er tilsatt i fast undervisningsstilling.

Høringssvarene formidler at sakramentsforvaltning er noe som primært er knyttet til prestedtjenesten, men at det i spesielle tilfeller kan være tjenlig at kateket eller andre undervisningsmedarbeidere forretter nattverd.

Høringen viser stor tilslutning til at vigslet kateket skal bruke alba med stola som liturgisk bekledning. Det er noe ulik mening om denne skal være rett- eller skråstilt, men flertallet konkluderer med skråstilt stola.

Forslag til vedtak

1.
 - a. Kirkens undervisningstjeneste springer ut av kirkens identitet og oppdrag og er av avgjørende betydning for kirken.
 - b. Undervisningstjenesten er forankret i et rikt bibelteologisk materiale.
 - c. Det vigsles til katekettjeneste i Den norske kirke.
 - d. Kirkemøtet legger til grunn at den etablerte stillingsstrukturen for kirkelige undervisningsstillinger med kateket, menighetspedagog og menighetsarbeider ivaretar tilstrekkelig rammeverk og fleksibilitet for arbeidstakere og arbeidsgivere.
 - e. Kirkemøtet ber om at det legges til rette for at flere undervisningsmedarbeidere kan vigsles til katekettjeneste gjennom å etablere en ordning for godkjenning av personer med særlige kvalifikasjoner for katekettjeneste og å benytte Kirkerådets anledning til å godkjenne at personer med annen faglig jevngrad og relevant utdanning/ praksis godkjennes som kateket.
 - f. For tilsetning som menighetspedagog kreves utdanning på bachelornivå som inneholder minimum 30 studiepoeng pedagogikk og 30 studiepoeng kristendomskunnskap.
 - g. Kirkemøtet oppfordrer Bispemøtet til å ta initiativ til å etablere en ordning for «Veien til vigslet tjeneste» for de vigslede stillingene i samarbeid med arbeidsgiverrepresentant for disse stillingene.
 - h. «Retningslinjer for kateketens og diakonens liturgiske funksjoner» oppdateres, både i lys av gudstjenestereformen og en mer adekvat beskrivelse av undervisningstjenestens plass i gudstjenesten.
 - i. Vigslet kateket bruker alba med stola som liturgisk bekledning.
2. Kirkerådet ber sekretariatet om å legge fram forslag til utforming av stola for kateket til Kirkerådets desembermøte.
3. Saken oversendes Bispemøtet for læremessig uttalelse

Fra Kirkerådets behandling

På bakgrunn av samtalen i Kirkerådet fremmet administrasjonen forslag om omgjøring av vedtakspunktene a og b til en ingress med følgende formulering: Kirkens undervisningstjeneste springer ut av kirkens identitet og oppdrag. Kjennskap til kristen tro er av avgjørende betydning for kirken. Undervisningstjenesten er forankret i et rikt bibelteologisk materiale.

Erling Birkedal fremmet følgende forslag:

Nytt punkt som inngår mellom 1 g og h: Dersom soknet/en enhet utlyser pedagogisk stilling på mer enn 50% skal dette være kateket dersom enheten ikke har kateket fra før. Tillegg punkt 1 h: Kateket kan forvalte sakramentene når dette skjer innen rammen av kirkens undervisningstjeneste.

Sigurd Skollevoll fremmet følgende forslag:

Punktene 1 b, g og h utgår.

Punkt 1 c endres til: Som normalordning vigsles det til katekettjeneste i Den norske kirke.

Punkt 1 i endres til: Vigslet kateket bruker alba med *skråstilt* stola som liturgisk bekledning.

Ivar Braut fremmet følgende forslag:

Punkt 1 g utgår.

Tillegg punkt 1 h: Kateketens tjeneste omfatter vanligvis ikke forvaltning av sakramentene.

Punkt 1 i endres til: Vigslet kateket bruker alba med *skråstilt* stola som liturgisk bekledning.

Egil Morland fremmet følgende forslag:

Punkt 1 f endres til: ... og 60 studiepoeng kristendomskunnskap.

Runar Godø fremmet følgende forslag:

Punkt 1 g endres til: Kirkemøtet oppfordrer Bispemøtet til å etablere en felles ordning for «Veien til vigslet tjeneste» for de vigslede

Punkt 1 h endres til: «Retningslinjer for kateketens og diakonens liturgiske funksjoner» revideres med tanke på å tydeliggjøre kateketens og diakonens plass i gudstjenesten. I disse retningslinjene må det gå frem at kateket og diakon kan forvalte sakramentene i særlige tilfeller.

Votering

Skollevolls forslag til endring punkt 1 c: Falt mot 1 stemme

Morlands forslag til punkt 1 f: Falt mot 1 stemme

Braut og Skollevolls forslag om at punkt 1 g utgår: Falt mot 3 stemmer.

Godøs forslag om endring punkt 1 g: Falt mot 7 stemmer

Skollevolls forslag om at punkt 1 h utgår: Falt mot 1 stemme

Godøs forslag om endring punkt 1 h: Falt mot 7 stemmer

Birkedals forslag om tillegg punkt 1 h: Vedtatt med 10 stemmer

Braut og Skollevolls forslag om endring punkt 1 i: Falt mot 6 stemmer

Birkedals forslag om et nytt punkt: Falt mot 6 stemmer.

Administrasjonens forslag om å omgjøre opprinnelig punkt 1 a og b til ingress vedtatt.

KR 33/14 Vedtak:

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Kirkens undervisningstjeneste springer ut av kirkens identitet og oppdrag. Kjennskap til kristen tro er av avgjørende betydning for kirken. Undervisningstjenesten er forankret i et rikt bibelteologisk materiale.

a. Det vigsles til katekettjeneste i Den norske kirke.

- b. Kirkemøtet legger til grunn at den etablerte stillingsstrukturen for kirkelige undervisningsstillinger med kateket, menighetspedagog og menighetsarbeider ivaretar tilstrekkelig rammeverk og fleksibilitet for arbeidstakere og arbeidsgivere.
 - c. Kirkemøtet ber om at det legges til rette for at flere undervisningsmedarbeidere kan vigsles til katekettjeneste gjennom å etablere en ordning for godkjenning av personer med særlige kvalifikasjoner for katekettjeneste og å benytte Kirkerådets anledning til å godkjenne at personer med annen faglig jevngrad og relevant utdanning/ praksis godkjennes som kateket.
 - d. For tilsetning som menighetspedagog kreves utdanning på bachelornivå som inneholder minimum 30 studiepoeng pedagogikk og 30 studiepoeng kristendomskunnskap.
 - e. Kirkemøtet oppfordrer Bispemøtet til å ta initiativ til å etablere en ordning for «Veien til vigslet tjeneste» for de vigslede stillingene i samarbeid med arbeidsgiverrepresentant for disse stillingene.
 - f. «Retningslinjer for kateketens og diakonens liturgiske funksjoner» oppdateres, både i lys av gudstjenestereformen og en mer adekvat beskrivelse av undervisningstjenestens plass i gudstjenesten. Kateketen kan forvalte sakramentene når dette skjer innen rammen av kirkens undervisningstjeneste.
 - g. Vigslet kateket bruker alba med stola som liturgisk bekledning.
2. Kirkerådet ber sekretariatet om å legge fram forslag til utforming av stola for kateket til Kirkerådets desembermøte.
 3. Saken oversendes Bispemøtet for læremessig uttalelse.

Vedtatt med 12 mot 3 stemmer.

KR 34/14 Prinsipper for kirkebygg

Sammendrag

Saken omhandler prinsippene for kirkebygg sammen med redegjørelse av Kirkerådets *Høring om kirkebygg*. Saken legger til grunn at kirken trenger kirker fordi den i sitt vesen er et fellesskap som jevnlig kommer sammen for å feire gudstjeneste og på ulike måter bli styrket i sin kristne tro og tjeneste for andre. Og videre at kirken trenger kirker fordi den i sitt vesen vil være inviterende og offentlig tilgjengelig for alle som søker kirkerommet i ulike livssituasjoner. Det skjelnes i saksdokumentet mellom kirkebygg (permanente kirker) og lokaler til kirkelig bruk.

Saksfremstillingen drøfter utleie av kirkerommet, og på bakgrunn av høringen innstilles det på at kirkerommet ikke skal leies ut til andre enn kristne. Det anbefales heller ikke at et livssynsnøytralt/ livssynsåpent rom skal være en del av kirkerommet i en vigslet kirke.

Det gis gjennom høringen tilslutning til prinsippet om at kirker skal være selvstendige

bygg og alle høringsinstansene forutsetter at soknet må eie bygget. Det er samtidig bred tilslutning til at det bør åpnes for muligheten av å ha en kirke nummer to i et sambygg.

Videre anbefales det å regelfeste muligheten for utleie av kirker i et fremtidig regelverk. Avslutningsvis foreslås det sju vurderingstemaer for å sikre en god prosess før eventuell nedleggelse og avhending av en kirke.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet finner at høringen gir et godt grunnlag for Kirkerådets arbeid med kirkebyggsaker og for prinsippene som bør ligge til grunn i et fremtidig regelverk for kirkebygg.
2. Kirkerådet slutter seg til hovedkonklusjonene som fremkommer i høringssammendraget:
 - a. Om hvorfor kirken trenger kirker.
 - b. Om kjennetegnene på et økumenisk-luthersk kirkerom.
 - c. Om å bruke terminologien «å *vigsle* kirker og *innvie* lokaler til kirkelig bruk».
 - d. Om kirkebygg og livssynsnøytralitet.
 - e. Om at kirker bør være selvstendige bygg, med mulighet til at kirke nr 2 i soknet kan være del av et annet bygg, når det eies av soknet.
 - f. Om en fremtidig mulighet til langtidsutleie av kirker etter en vedtatt godkjenning-ordning - og om høringens vurderingstemaer ved en eventuell nedleggelse eller avhending av kirkebygg.
3. Saken oversendes Bispemøtet for læremessig uttalelse.

KR 34/14 Vedtak:

1. Kirkerådet finner at høringen gir et godt grunnlag for Kirkerådets arbeid med kirkebyggsaker og for prinsippene som bør ligge til grunn i et fremtidig regelverk for kirkebygg.
2. Kirkerådet slutter seg til hovedkonklusjonene som fremkommer i høringssammendraget:

- a. Om hvorfor kirken trenger kirker.
 - b. Om kjennetegnene på et økumenisk-luthersk kirkerom.
 - c. Om å bruke terminologien «å *vigsle* kirker og *innvie* lokaler til kirkelig bruk».
 - d. Om kirkebygg og livssynsnøytralitet.
 - e. Om at kirker bør være selvstendige bygg, med mulighet til at kirke nr 2 i soknet kan være del av et annet bygg, når det eies av soknet.
 - f. Om en fremtidig mulighet til langtidsutleie av kirker etter en vedtatt godkjenningsordning - og om høringens vurderingstemaer ved en eventuell nedleggelse eller avhending av kirkebygg.
3. Saken oversendes Bispemøtet for læremessig uttalelse.

KR 35/14 Regler for bruk av kirkens klokker

Sammendrag

Et forslag til reviderte Regler for bruk av kirkens klokker legges med dette fram for Kirkerådet til behandling.

Bakgrunnen for saken er Kirkerådets Høring om kirkebygg, hvor det i høringsbrevets kapittel 11 ble lagt fram et revidert forslag til Regler for bruk av kirkens klokker. Høringen fant sted våren 2014 og 177 høringsinstanser har avgitt svar.

I høringsbrevet ble høringsinstansene bedt om å svare på om de gir tilslutning til de følgende 4 endringer i regelverket:

1. Forslaget om å ha et eget punkt om bruk av kirkens klokker i advents- og fastetiden, hvor en bruker færre klokker ved sammenringing enn ellers.
2. Forslaget om at man i en vigsel kan klemte 3 ganger 3 slag etter den aronittiske velsignelsen.
3. Forslaget om å forenkle regelverket ved at det åpnes for å ringe ved kirkekonserter generelt.
4. Forslaget om å ha en bestemmelse om at ringing av kirkens klokker ikke kan benyttes for å markere deltakelse i aksjoner eller demonstrasjoner, men at Kirkerådet/Bispemøtet kan bestemme at kirkens klokker skal brukes i spesielle situasjoner.

De aller fleste som har svart på høringen om kirkebygg har bifalt og gitt positive kommentarer til det reviderte forslaget til Regler for bruk av kirkens klokker. Kirken i Norge har en tusenårig historie. Kirkeklokker og ringeskikker er en del av denne historien, og en sentral del av vår kristne kulturarv. Mange understreker at denne tradisjonen må videreføres. Dette fremgår i det vedlagte sammendraget til høringen med forslag til justert regelverk.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet vedtar forslaget til *Regler for bruk av kirkens klokker* som er lagt fram etter høringen, med de endringer og merknader som fremkom i møtet.
2. Forslaget oversendes til Bispemøtet for læremessig uttalelse.
3. Regelverk til vedtak:

Regelverket til vedtak:

11 Regler for bruk av kirkens klokker

§ 1. Formål

Kirkeklokkene er utviklet av den kristne kirke for å tjene dens liturgiske liv. Klokkene er musikkinstrumenter, en del av det liturgiske utstyr, og ringertjenesten er en liturgisk funksjon. De liturgiske funksjoner kirkeklokkene har i en evangelisk-luthersk kirke, kan sammenfattes under følgende hovedpunkter:

- å forkynne Guds ære - å peke oppover på samme måte som også kirketårnet og kirkespiret gjør det;
- å samle Guds folk til gudstjeneste;
- å kalle Guds barn til bønn og forbønn;
- å minne om det evige livs mål hos Gud i himmelen.

De følgende bestemmelser er å anse som et felles minimum alle kirker skal følge. Lokale ringeskikker som går ut over dette minimum, skal holdes i hevd og fortsette som hittil.

§ 2. Definisjon

Etter måten å bruke klokkene på sonderer man mellom:

Ringing: selve klokken svinger på sin aksel. Dette er den mest vanlige bruk.

Kiming: man slår i rask takt med kolven mot klokken slag-ring. Dette er for fest og høytid.

Klemting: man slår i langsom takt med kolven mot klokken slag-ring. Dette er bruken ved sorg o. l.

Når flere klokker skal ringes samtidig:

Man begynner da med den minste av klokkene, deretter den nest minste osv., og hver gang med en pause på 15-30 sekunder. Når man slutter å ringe, stopper man den minste klokken først, deretter den nest minste osv., som da man begynte.

§ 3. På vanlige søn- og helligdager

Til hovedgudstjenesten:

To forringinger, vanligvis med den største klokken, hver gang i ca. 5 minutter, til de tider som er lokal sedvane (f. eks. 9 og 10, eller 10 og 10. 30 e. l.).

Sammenringing, med alle klokker, i ca. 5 minutter. Denne ringing kan avsluttes med tre klemt, helst med den største klokken. Før de avsluttende tre slagene, kan det være informasjon om dagens gudstjeneste og stilhet.

De avsluttende 3 ganger 3 klemt, i tre atskilte grupper, og helst med den største klokken.

Til andre gudstjenester:

Bare sammenringing.

§ 4. På spesielle dager og tider i kirkeåret.

På alle høytidsdagene til jul, påske og pinse kimes det til høymesse: umiddelbart etter første og annen forringing og før sammenringingen, med den største klokken i ca. 5+5 minutter - med en pause imellom på 1-2 minutter, slik

1. forringing

Kiming i ca. 5 min.

Pause 1-2 min.

Kiming i ca. 5 min.

2. forringing

Kiming i ca. 5 min.

Pause 1-2 min.

Kiming i ca. 5 min.

Pause 1-2 min.

Kiming i ca. 5 min.

Pause 1-2 min.

Kiming i ca. 5 min.

Sammenringing

På høytidsaftenerne, dvs. på julaften, påskeaften og pinseaften, ringes det i ca. 5 minutter og kimes det i ca. 5 minutter avvekslende og med en pause imellom på 1-2 minutter i til sammen en time, vanligvis mellom kl. 17 og 18.

I advents- og fastetiden kan det brukes færre klokker til sammenringing enn ellers i kirkeåret.

§ 5. Ved gudstjenester på hverdager i uken:

Bare sammenringing.

§ 6. Ved de kirkelige handlinger

Konfirmasjon:

Det ringes med alle klokkene under prosesjonen.

Vigsel:

Det kan ringes i ca. 5 minutter før og etter handlingen, og det kan klemtes tre ganger tre bønneslag ved handlingens slutt.

Gravferd:

Det klemtes med den største klokken i ca. 5 minutter før sammenringingen, som skjer med samme klokke.

Det kan klemtes mens følget går til graven, og mens kisten senkes, og 3 ganger 3 slag ved handlingens slutt.

Det kan ringes mens følget går fra graven.

Annen bruk av klokkene bør fortsette etter gammel sedvane.

Ordinasjons- og vigslingshandling:

Det ringes med alle klokkene eller kimes under prosesjon.

Kirkevigselsel:

Aftenen før ringes og kimes det som på høytidsaftener.

§ 7. Kirkekonsserter o. l.

Sammenringing kan skje med én klokke.

§ 8. Klokkespill

Klokkespill kan komme i tillegg til, men aldri istedenfor den foreskrevne bruk av klokkene etter dette regulativ.

§ 9. Avgjørelsesmyndighet

I samarbeid med ringer/kirketjener og kirkens prest registrerer menighetsrådet alle eventuelle lokale ringeskikker som går ut over de bestemmelser som er gitt i veiledningens punkt 2 - 6. Dette gjelder også tradisjoner med manuell ringing.

I samråd med ringer/kirketjener og kirkens prest avgjør menighetsrådet hvordan ringebestemmelsene best kan tilpasses vedkommende kirke ut fra foreliggende muligheter (antall klokker) og tidligere praksis. Rådet sørger for at bestemmelsene for den enkelte kirke blir trykt og kunngjort på passende måte.

For bruk av klokker i døvekirken gis det unntak fra bestemmelsene § 2 - § 6. Klokkene brukes fra vedkommende kirkes foreliggende muligheter og tidligere praksis.

Menighetsråd og prost ser til at bestemmelsene blir fulgt i praksis.

I særskilte tilfeller kan biskopen etter søknad, gi dispensasjon fra deler av bestemmelsene i §§ 3 – 6.

§ 10. Annen bruk av kirkeklokkene

Kirkeklokkene er til kirkelig bruk, jf. § 1. Ringing med kirkens klokker kan ikke benyttes for å markere deltagelse i aksjoner eller som støtte til demonstrasjoner.

Kirkerådet/bispemøtet kan bestemme at kirkens klokker skal brukes i spesielle situasjoner.

Vedtak KR 35/14

1. Kirkerådet vedtar å fremme for Kirkemøtet forslaget til *Regler for bruk av kirkens klokker* som fremlagt i møtet.
2. Forslaget oversendes til Bispemøtet for læremessig uttalelse.

KR 36/14 Kirke og helse

Sammendrag

Folkekirke, institusjon og menighet

Den norske kirke har et mangfoldig og kompetent arbeid relatert til helse. Gjennom et stort spekter av diakonale institusjoner og i menighetenes arbeid utøves et omfattende arbeid innenfor helse og omsorg. De diakonale institusjonene er et av kirkens viktige uttrykk i det offentlige rom. Deres helse- og omsorgsarbeid representerer en bred kontaktflate til hele befolkningen. De diakonale institusjonene har hatt og har fortsatt en sentral rolle i å virkeliggjøre kirkens oppdrag i verden. Det samme oppdraget ivaretas i menighetenes helsearbeid, både på det forebyggende plan, i omsorgsarbeid og ved sjelesorg, samtaler og fellesskapsbyggende arbeid.

På alle nivåer spiller helsespørsmål en viktig rolle for kirken.

- Hvert menneske har en kropp og en helse. Sykdommer og endringer i kropp og helsesituasjon berører oss hele tiden og aktualiserer behov for godt helseapparat, gode fellesskap som tar vare på hverandre og behov for å tolke eget liv i relasjon til livsforståelse og tro.
- Ofte forkynnes det i kirken ut fra tekster som omhandler helbredelser og forvalteransvar. Hvordan forstår vi teologisk disse tekstene – og hvordan utfordrer dette oss til medansvar?
- Mange menigheter driver et omfattende diakonalt og helsefremmende arbeid. Hvordan kan dette videreutvikles i en forståelsesramme som gir ny frimodighet og kreativitet?
- Vi lever i et samfunn hvor helsespørsmål stadig preger mediebilder og krevende politiske debatter. For kirken er det viktig å være tilstede i disse vanskelige samtaler med klokskap og faglighet.
- Store diakonale institusjoner må stadig redefinere sin rolle, sin strategi og selvforståelse i forhold til endringer i samfunn, økonomiske rammer og helsepolitikk. Hvordan kan Den norske kirke gi støtte og hjelp i disse prosessene?

Alle disse områdene utfordrer Kirkemøtet til gjennomtenkning og tydeliggjøring av kirkens helserelaterte arbeid. Endringer i både kirke og samfunn skaper behov for oppmerksomhet om temaet kirke og helse. For kirken er det også i lys av forfatningsendringene viktig å tydeliggjøre sitt samfunnsmessige oppdrag og rolle.

En bredt anlagt saksframstilling

Saksdokumentet tematiserer kirkens helserelaterte tjeneste i vid forstand: som forebyggende helsearbeid, som hjelp til livsmestring, som medisinsk behandling og som omsorg for syke. Dokumentet drøfter helsebegrepet i lys av aktuelle forståelser. Intensjonen er å etablere en dypere forståelse som bekrefter at vi som kirke deler visjonen

om å utføre denne viktige tjenesten i verden. Saksframlegget gir teologisk innsikt og tar opp helsefaglige utfordringer. På den måten kan den være en felles referanse for ulike deler av det kirkelige helsearbeidet. Framlegget er et ressursmateriale som kan bidra til å øke samhørigheten mellom de ulike arbeidsformene, og gi inspirasjon i arbeidet. Derfor retter forslagene til vedtak seg til både diakonale institusjoner, menigheter og til Kirkerådet.

Saksframstillingen består av tre hovedbolker

Den første bolken gir en framstilling av det teologiske grunnlaget for kirkens helseoppdrag. Synet på helse og helbredelse i Bibelen, med spesiell vekt på Jesu undergjerninger beskrives. Spørsmålet om hvilken gyldighet disse tekstene har når de skal tolkes inn i vår tid, blir også behandlet. Videre blir det beskrevet hvordan disiplene oppfattet og praktiserte sin tjeneste i møte med syke og fattige. Bakgrunn for forslag til vedtakene 1 a) og 3 c) finnes særlig i dette kapitlet og det danner også basis for mange av de andre forslagene til vedtak.

Kirkens helserelaterte tjeneste sees i lys av kirkens helhetlige sendelse og oppdrag i verden. Diakoni er en integrert del av dette helhetlige oppdraget. Det er naturlig å se kirkens helseoppdrag som en del av diakonien. *Plan for diakoni i Den norske kirke* bekrefter denne forståelsen. Dette gjenspeiles i punkt 1 i forslag til vedtak.

Den andre bolken har som tema den samfunnsmessige konteksten kirkens helsefremmende tjeneste utøves i. Endringer i samfunnet medfører endringer i hva som skaper dårlig helse. Sykdoms- og sårbarhetsbildene er ofte sammensatte. Nye muligheter innen medisin gir nye etiske utfordringer. Prioriteringer, utsatte gruppers behov, hensyn til rettigheter med mer er ofte på dagsorden. Forslag til vedtak, pkt 4 utfordrer myndighetene til å ha en særlig oppmerksomhet her.

Den norske velferdsmodellen gir en god basis for et omfattende helsevesen. For å forvalte midler så strategisk som mulig og møte nye behov gjennomføres stadig reformer og endringer i norsk helsevesen. De diakonale institusjonene må finne sin plass innenfor de endringer som skjer og bidra til å påvirke endringsprosessene. Samhandlingsreformen og Omsorgsreformen utfordrer sivilsamfunnet og derigjennom også menigheter og diakonale institusjoner til ny innsats. Kirken utfordres til å være på banen og ta på seg nye oppgaver. I forslag til vedtak pkt 3 utfordres menighetene til å kartlegge ressursene sine og samhandle med både diakonale institusjoner og med det offentlige.

Helse i globalt perspektiv omhandles også i denne bolken og de diakonale institusjonene utfordres på dette i forslag til vedtak pkt 2.

Den tredje og siste bolken tar opp konkrete utfordringer for kirkens helseoppdrag i vår tid. På vedtakssiden utfordres lokalmenighetene og diakonale institusjoner. Kirken kan bidra til helse både ved ord og handling: ord i form av forkynnelse, trosopplæring og kritisk nærvær i den offentlige samtale, handling innenfor et vidt spektrum av tjenester,

fra mobile tiltak i lokalmenigheten til spesialiserte helsetjenester. Bakgrunn for forslag til vedtakene i pkt 2 og 3 finnes derfor særlig i dette kapitlet.

Forslag til vedtak

Kirkerådet fremmer saken *Kirke og helse* for Kirkemøtet med følgende forslag til vedtak:

- 1. Kirkemøtet slutter seg til hovedinnholdet i saksframstillingen *Kirke og helse* og vil understreke at:**
 - a) Det helserelaterte arbeidet er en viktig del av kirkens oppdrag.
 - b) De diakonale institusjonene har en sentral rolle i å virkeliggjøre dette oppdraget.
 - c) Menighetene utfordres til å konkretisere oppdraget gjennom Samhandlingsreformen og Omsorgsreformen.

- 2. Kirkemøtet utfordrer de diakonale institusjonene til å:**
 - a) Styrke oppmerksomheten mot sårbare grupper og deres rettigheter.
 - b) Være aktive bidragsytere i samfunnsdebatten om helserelaterte tema.
 - c) Bidra i det globale helsearbeidet.
 - d) Drive fagutvikling og forskning innen helse- og diakonifaglige tema.
 - e) Videreutvikle forståelsen av sin diakonale egenart særlig relatert til Den norske kirke
 - f) Styrke samarbeidet med lokale, regionale og sentralkirkelige organer.
 - g) Videreutvikle saksframstillingen *Kirke og helse* til bruk i undervisning og aktuelle ledersamlinger.

- 3. Kirkemøtet utfordrer menighetene til å:**
 - a) Kartlegge og mobilisere sine helsefremmende ressurser.
 - b) Styrke engasjementet for å bygge inkluderende fellesskap ut fra den enkelte menighets situasjon og lokale utfordringer.
 - c) Løfte fram helse og livsmestring som tema i forkynnelsen.
 - d) Samhandle med diakonale institusjoner.
 - e) Samhandle med offentlige instanser.

- 4. Kirkemøtet utfordrer myndighetene til å:**
 - a) Sørge for at verdier og etiske spørsmål får økt gjennomslag i helse- og sosialpolitikken.
 - b) Bidra aktivt til at helse- og omsorgstjenesten utformes på en måte som ivaretar hele mennesket, både gjennom styringsdokumenter og ved opplæring.
 - c) Ved prioriteringer i helsebudsjettene, være spesielt oppmerksom på mennesker i sårbare livssituasjoner og deres rettigheter.

- d) Føre en solidarisk alkoholpolitikk som tar hensyn til alkoholens sosiale og helsemessige skadevirkninger.
 - e) Gi rom for kirkens og andre ideelle aktørers særlige bidrag i helse- og omsorgsarbeidet og ved det bidra til mangfold og merverdi.
- 5. Kirkemøtet ber Kirkerådet følge opp saken om Kirke og helse, blant annet ved å:**
- a) Styrke kontakten mellom institusjonsdiakonien og sentralkirkelige organer.
 - b) Videreutvikle arenaene for kontakt og samarbeid med offentlige helsemyndigheter.
 - c) Sørge for at saksframstillingen gjøres tilgjengelig.
 - d) Være pådriver for at lokale diakoniplaner etterspørres av bispedømmerådet.

Vedtak KR 36/14

Kirkerådet fremmer saken *Kirke og helse* for Kirkemøtet 2015. Administrasjonen gis fullmakt til å bearbeide dokumentet og forslag til vedtak på bakgrunn av rådets samtale i møtet.

KR 37/14 Kirkerådets uttalelse til Kulturdepartementets høringsnotat *Staten og Den norske kirke – et tydelig skille*

Sammendrag

Kirkerådet gir i sin høringsuttalelse støtte til hovedinnhold og retning i Kulturdepartementets høringsnotat *Staten og Den norske kirke – et tydelig skille*.

Kirkerådet vil uttrykke tilfredshet med at Kirkemøtets vedtak fra april 2013 i sak KM 5/13 med dette følges opp. Kirkerådet vil i sin høringsuttalelse nøye seg med å uttale seg om noen overordnede momenter. Departementet tar sikte på å utarbeide et revidert høringsdokument for behandling i Kirkemøtet i april 2015. Kirkerådet vil på bakgrunn av oppsummeringen av høringsrunden og det reviderte høringsdokumentet fra departementet få saken tilbake til ny behandling, og vil fremme forslag til en mer detaljert høringsuttalelse for Kirkemøtet i april 2015.

Departementet legger opp til en skrittvis utvikling av kirkeordningen. De endringene i kirkeloven som nå foreslås, er *et første skritt* hvor Kirkemøtets vedtak i april 2013 følges opp. Departementet varsler at mer omfattende endringer i lovgivningen for kirken vil bli tatt opp i sammenheng med utarbeidelsen av en helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn.

Høringsnotatet legger opp til at de kirkelige organers kompetanse fortsatt vil være regulert i lov og at Den norske kirke fortsatt vil være en særlovregulert størrelse der de kirkelige organenes rettslige handleevne vil være fastlagt og avgrenset i loven.

Kirkerådet er enig i at hensynet til kontinuitet tilsier en skrittvis utvikling av kirkeordningen og støtter departementets foreslåtte tidsløp og målsetting om fremtidig rammeloavgivning. Kirkerådet understreker at løsningene fremsatt i høringsnotatet har en midlertidig karakter. Både staten og kirken har i sine planer en fase to som mer endelig skal fastlegge en rekke forhold. Kirkerådet understreker at høringsuttalelsen blir gitt med den forutsetning at prosessen videreføres med en rammeloavgivning som muliggjør økt indre selvstyre for Den norske kirke i henhold til Kirkemøtets vedtak fra 2013.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet ber direktøren ferdigstille høringsuttalelsen med de føringer som ble gitt i møtet.
2. Kirkerådet ber direktøren opprette et partssammensatt utvalg som skal jobbe med pensjonsspørsmål.
3. Kirkerådet vil understreke at dersom lovendringene skal kunne tre i kraft 1. januar 2017, må kirken tildeles betydelige omstillingsressurser allerede i 2015.

Fra Kirkerådets behandling

Saksdokumentet presenterer ulike alternativer når det gjelder klagenemnd (s 9) og kirkelig inndeling (s 10). Alternativene ble satt under votering:

Alternativ 1 s 9 vedtatt med 13 mot 2 stemmer.

Alternativ 2 s 10 vedtatt med 11 mot 4 stemmer

Erling Birkedal fremmet følgende forslag:

A. Tillegg i avsnittet om «Den norske kirkes rettslige handleevne:

§9:

Menighetsrådet kan også utføre oppgaver som etter avtale blir overlatt det av Bispedømmerrådet eller Kirkerådet.

§ 14:

Fellesrådet kan også utføre oppgaver som etter avtale blir overlatt det av Bispedømmerrådet og Kirkerådet.

Forslaget falt mot 6 stemmer

B. Regulering av prestatjenesten – tillegg til§32:

«....., eller når vedkommende bryter med sine ordinasjonsforpliktelser.»

Forslaget falt mot 6 stemmer

Vedtak KR 37/14

1. Kirkerådet ber direktøren ferdigstille høringsuttalelsen med de føringer som ble gitt i møtet.
2. Kirkerådet ber direktøren opprette et utvalg for å arbeide med pensjonsspørsmål. Berørte parter skal involveres i utvalget. Arbeidsgiverutvalget holdes løpende orientert om prosessen.
3. Kirkerådet vil understreke at for at lovendringene skal kunne tre i kraft 1.januar 2017, må kirken tildeles betydelige omstillingsressurser allerede i 2015.

Høringsuttalelsen vedlegges protokollen

KR 38/14 Opprettelse av samisk menighet i sørsamisk språkområde- permanent ordning

Sammendrag

Fram til i dag har sørsamisk menighet som kategorialmenighet vært en forsøksordning.

Det foreslås i dette saksdokumentet at samisk menighet i sørsamisk språkområde videreføres som en permanent ordning.

Kirkemøtet har ved kgl. res. 13. desember 2013 fått delegert myndighet til å endre den gjeldende forskriften for sørsamisk menighet i sørsamisk språkområde. Dette gir Kirkemøtet myndighet til å vedta en permanent ordning for samisk menighet i sørsamisk språkområde.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Kirkemøtet viser til de positive erfaringene som prøveordningen med en sørsamisk menighet har gitt og vedtar at ordningen blir permanent. Etableringen av en permanent sørsamisk menighet vil være tjenlig for å stimulere og videreutvikle sørsamisk kirkeliv, kultur og språk.
2. Kirkemøtet fastsetter følgende forskrift om ordning for samisk menighet i sørsamisk språkområde:

Forskrift om ordning for samisk menighet i sørsamisk språkområde

Fastsatt av Kirkemøtet xx april 2015 med hjemmel i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 2 tredje ledd, jf. delegasjon kgl.res. 13. desember 2013.

§ 1. Formål

Formålet med forskriften er å etablere en særskilt ordning med samisk menighet (Saemien Áálmege/Sørsamisk menighet) i sørsamisk språkområde for slik å fremme sørsamisk kirkeliv.

§ 2. Menighetsråd

Det velges et menighetsråd for samisk menighet i sørsamisk språkområde.

§ 3. Kirkelig betjening

Den særskilte kirkelige betjening av sørsamer i og utenfor sørsamisk språkområde skjer ved presten for sørsamer, som leder prestetjenesten i området og sørger for nødvendig samordning med menighetsrådets virksomhet, diakon, og eventuelle øvrige statlige stillinger med arbeidsoppgaver knyttet til sørsamisk kirkeliv.

§ 4. Tilsyn

Nidaros biskop fører tilsyn med den sørsamiske kirkelige virksomhet, menighetsråd, prest og øvrige tilsatte i samsvar med bestemmelser gitt i tjenesteordning for biskoper. Der det sørsamiske språkområdet ligger i et annet bispedømme, skal tilsynet utøves i samråd med biskopen i det aktuelle bispedømme.

§ 5. Medlemsregister

Kirkerådet fører i samarbeid med menighetsrådet medlemsregister for menigheten.

§ 6. Medlemskap og stemmerett

Medlem av Den norske kirke blir også medlem av samisk menighet i sørsamisk språkområde hvis vedkommende blir registrert som medlem i Saemien Áálmege/Sørsamisk menighet og:

- a) regner seg som same eller er gift, partner eller samboer med en same og er bosatt i sørsamisk språkområde eller
- b) regner seg som sørsame eller er gift, partner eller samboer med en sørsame og er bosatt utenfor sørsamisk språkområde eller
- c) har foreldre som er medlem i sørsamisk menighet eller
- d) har annen tilknytning til sørsamisk kirkeliv ut fra nærmere kriterier bestemt av menighetsrådet.¹

Nidaros bispedømmeråd avgjør i tvilstilfeller om en person fyller vilkårene for å bli medlem.

Medlemmer som har kirkelig stemmerett, kan stemme ved valg av menighetsråd og under menighetsmøte.

Medlemskap i menigheten innebærer ingen begrensninger i rettigheter og plikter medlemmene har i det sokn der de er bosatt.

§ 7. Valg og sammensetning av menighetsråd

Samisk menighetsråd i sørsamisk språkområde består av prest for sørsamer og 4 andre medlemmer. Flertallet i menighetsrådet skal være samer som oppfyller kriteriene for å stå i Sametingets valgmanntall, jf. lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) § 2-6.

Bestemmelsene i kirkeloven § 6 og § 7 og regler for valg av menighetsråd fastsatt av Kirkemøtet gjelder så langt de passer. Stemmegivningen skjer per post i samsvar med regler om stemmegivning ved valg av bispedømmeråd. Valg av menighetsråd skjer for øvrig etter ordning fastsatt av menighetsrådet.

§ 8. Menighetsrådets oppgaver

Kirkeloven § 9, § 10 og § 11 om menighetsrådet og menighetsmøtet og § 14 om kirkelig fellesråd gjelder så langt de passer.

Bestemmelser i gudstjenestebøkene og regler for bruk av kirken gjelder tilsvarende så langt de passer.

Menighetsrådet treffer avgjørelser og opptrer på vegne av menigheten når det etter lov, forskrift eller i bestemmelsene her ikke fremgår at myndigheten er lagt til et annet organ.

Menighetsrådet fremmer forslag overfor bispedømmerådet om opprettelse og nedleggelse av stillinger innen det sørsamiske arbeidsfeltet. Nidaros bispedømmeråd tilsetter sørsameprest og utøver sammen med biskopen arbeidsgiveransvaret etter vanlige regler. Biskopen leder prestatjenesten, jf. tjenesteordning for biskop. Nidaros bispedømmeråd tilsetter og har arbeidsgiveransvar for diakon, daglig leder og ev. øvrige statlige stillinger med arbeidsoppgaver knyttet til sørsamisk kirkeliv. Arbeidsgivermyndighet for disse kan delegeres til menighetsrådet, med unntak av tilsettings- og sanksjonsmyndigheten.

Menighetsrådet gir uttalelse i forbindelse med tilsetting av statlige tjenestemenn knyttet til kirkelig betjening av sørsamer, fremmer søknader om finansiering av tiltak og virksomhet innenfor sørsamisk kirkeliv og avgir for øvrig uttalelse når departement eller annen kirkelig myndighet ber om det, eller når menighetsrådet av eget tiltak ønsker å uttale seg.

Bispedømmerådet har budsjett- og økonomiansvar for virksomheten. Myndigheten kan delegeres til menighetsrådet. Menighetsrådet foreslår budsjett for rådets virksomhet.

§ 9. Formene for menighetsrådets virksomhet

Kirkeloven § 8 og § 13 og bestemmelsene om formene for menighetsrådets virksomhet gitt av Kirkemøtet, gjelder så langt de passer.

Den særskilt valgte sørsamiske representanten i Nidaros bispedømmeråd og i samisk kirkeråd har møte- og talerett i rådet.

Menighetsrådet kan opprette underutvalg for geografisk avgrensede områder innen det sørsamiske området.

Menighetsrådet skal ha en daglig leder av virksomheten.

Utskrift av møteboken sendes til Samisk kirkeråd og bispedømmerådene i Nidaros, Hamar og Sør-Hålogaland.

§ 10. Menighetsmøtet

Kirkeloven § 10 og § 11 og regler om formene for menighetsmøtets virksomhet gitt av Kirkemøtet, gjelder tilsvarende så langt de passer. Avstemning i menighetsmøtet kan skje per post i saker der menighetsrådet treffer bestemmelse om det.

§ 11. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft straks.

Vedtak KR 38/14

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Kirkemøtet viser til de positive erfaringene som prøveordningen med en sørsamisk menighet har gitt og vedtar at ordningen blir permanent. Etableringen av en permanent sørsamisk menighet vil være tjenlig for å stimulere og videreutvikle sørsamisk kirkeliv, kultur og språk.
2. Kirkemøtet vedtar følgende forskrift om ordning for samisk menighet i sørsamisk språkområde:
[Tekst identisk med forslag til forskrift – gjengitt over]

KR 39/14 Tilsetting av biskop i Nord-Hålogaland bispedømme

Sammendrag

Nord-Hålogaland bispedømmeråd har nominert 5 kandidater til det ledige bispeembetet: Hans Arne Akerø, Herborg Oline Finnset, Elisabet Yrwing Guthus, Stig Lægdene og Olav Øygard. Det ble ikke foretatt supplerende nominasjon etter at bispedømmerådets nominasjon ble offentliggjort.

Etter den kirkelige avstemning forelå det tre aktuelle kandidater til bispeembetet i Nord-Hålogaland: Øygard, Finnset og Akerø.

Forslag til vedtak

Kirkerådet tilsetter xxxx som biskop i Nord-Hålogaland bispedømme.

Votering

Olav Øygard 8 stemmer
Herborg Finnset 7 stemmer

Vedtak KR 39/14

Kirkerådet tilsetter Olav Øygard som biskop i Nord-Hålogaland bispedømme.

KR 40/14 Samarbeidsavtale med KA - godkjenning

Sammendrag

Som en oppfølging av sak KM 13/14 har Kirkerådets Arbeidsgiverutvalg (AGU) vært i forhandlinger med KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA) om en samarbeidsavtale. Samarbeidet handler om forberedelser til virksomhetsoverdragelse av statlige tilsatte i Den norske kirke. Forslag til avtale ligger ved.

Avtalen regulerer roller, oppgaver og plikter mellom partene i avtaleperioden. Spørsmålet om honorar er ikke endelig fastsatt gjennom avtalen. Arbeidsgiverutvalget (AGU) og KA vil arbeide sammen for å finne løsninger på ressursbehovet.

Arbeidsgiverutvalget anbefaler Kirkerådet å treffe følgende:

Forslag til vedtak

Kirkerådet godkjenner fremlagte samarbeidsavtale av 2.9.2014 mellom Kirkerådet og KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon om forberedelser til virksomhetsoverdragelse av statlig tilsatte i Dnk.

Vedtak KR 40/14

Kirkerådet godkjenner den fremlagte samarbeidsavtale av 2.9.2014 mellom Kirkerådet og KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon om forberedelser til virksomhetsoverdragelse av statlig tilsatte i Dnk.

KR 41 Forskrift om ordning for døvemenigheter og døveprestetjenesten

Sammendrag

Kongens myndighet etter lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 2 tredje ledd til å fastsette særskilt ordning for døvemenigheter og andre kategorialmenigheter er delegert til Kirkemøtet, jf. kgl. res. 13. desember 2013.

I denne omgang legges det opp til at det kun gjøres nødvendige justeringer i de gjeldende forskrifter for døvemenigheter som følge av delegasjon. Det legges ikke nå opp til større materielle endringer i forskriften. Forslaget behandles av Kirkemøtet 2015.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

Kirkemøtet fastsetter med hjemmel i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (kirkeloven) § 2 tredje ledd, jf. delegasjon kgl. res. 13. desember 2013, følgende forskrift om ordning for døvemenigheter og døveprestetjenesten:

Forskrift om ordning for døvemenigheter og døveprestetjenesten

Fastsatt av Kirkemøtet xx.xx.2015 med hjemmel i kgl.res. 13. desember 2013, jf. lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (kirkeloven) § 2 tredje ledd.

I

§ 1. Den kirkelige betjening av døve er organisert i døvemenigheter med utstrekning og navn fastsatt av Kirkerådet.

§ 2. Døveprosten er nærmeste overordnede for døveprestene og andre som er tilsatt av bispedømmerådet. Døvepresten (soknepresten) er arbeidsleder for døvekapellan og andre tilsatte av bispedømmerådet og sørger for den nødvendige samordning med Døves menighetsråd.

Døveprestetjenesten omfattes for øvrig av bestemmelsene i Tjenesteordning for menighetsprester og Tjenesteordning for proster, så langt de passer.

§ 3. Oslo biskop fører tilsyn med den døvekirkelige virksomhet, prestene og øvrige tilsatte i samsvar med bestemmelser gitt i tjenesteordning for biskoper. Tilsynet skal utøves i samråd med biskopen i det bispedømmet som omfattes av den aktuelle døvemenigheten.

§ 4. Tilsetting av døveprost, prester og andre statlige tjenestemenn knyttet til den kirkelige betjening av døve foretas av Oslo bispedømmeråd. For tilsetting gjelder forskrift om tilsetting av menighetsprest og personalreglement for prester i Den norske kirke så langt de passer. Ved tilsetting av døveprost skal Døvekirkenes fellelsråd gis anledning til å uttale seg.

§ 5. Døvekirkene drives etter vedtekter godkjent av Kirkerådet. Vedtektene kan ikke være i strid med bestemmelsene i dette regelverk.

§ 6. For den menighet som er knyttet til den enkelte døvekirke skal det velges et Døves menighetsråd. Med samtykke fra Kirkerådet kan det velges menighetsråd også for døvemenighet som ikke er knyttet til en døvekirke. Kirkelovens bestemmelser i §§ 6-11 om menighetsrådet og menighetsmøtet gjøres gjeldende så langt de passer. Tilsvarende omfattes Døves menighetsråd av gudstjenestebøkens bestemmelser om menighetsrådets avgjørelsesmyndighet, og av bestemmelsene om bruk av kirken.

Døves menighetsråd treffer avgjørelser og opptrer på vegne av døvemenigheten når det ikke er fastsatt i eller i medhold av denne forskriften at myndigheten er lagt til et annet organ. Rådet har ansvar for anskaffelse og drift av menighets- og prestekontor, og for anskaffelse av lokaler, utstyr og materiell til dåps- og konfirmasjonsopplæring.

Menighetsrådet har om nødvendig også ansvaret for anskaffelse og drift av egnede gudstjenestelokaler. Opprettelse av stillinger skal godkjennes av Døvekirkenes fellelsråd.

§ 7. Døves menighetsråd samles årlig til et felles møte for behandling av aktuelle saker av felles kirkelig karakter. Døvekirkenes fellesmøte gir uttalelse når Kirkerådet eller annen kirkelig myndighet ber om det, eller når fellesmøtet av eget tiltak ønsker å uttale seg. I tillegg til menighetsrådsmedlemmene består Døvekirkenes fellesmøte av inntil tre representanter fra hvert menighetsutvalg, Oslo biskop eller den biskopen oppnevner i sitt sted, en representant oppnevnt av Kirkerådet, døvepresten, en representant valgt av og blant de statlig tilsatte i døvekirkelig arbeid som ikke er medlem av menighetsråd og en representant valgt av og blant de øvrige tilsatte i døvemenighetene.

§ 8. Blant fellesmøtets menighetsrådsmedlemmer velger Døvekirkenes fellesmøte en representant med vararepresentant fra hver døvemenighet til Døvekirkenes fellelsråd. Fellesmøtet kan i tillegg velge en representant med vararepresentant blant de av fellesmøtets medlemmer som kommer fra menighetsutvalgene. Fellelsrådet består for øvrig av en representant oppnevnt av Oslo biskop, døvepresten og en representant valgt av og blant de tilsatte i døvemenighetene. Representantene velges for to år.

§ 9. Døvekirkenes fellelsråd skal ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan vekke og nære det kristelige liv i døvemenighetene, og det skal fremme samarbeidet mellom de enkelte menighetsråd og i forhold til andre organer og instanser i Den norske kirke.

Døvekirkenes fellelsråd er ansvarlig for opprettelse og nedleggelse av stillinger som lønnes over fellelsrådets budsjett, og foretar tilsetning av og har arbeidsgiveransvaret for disse. Før tilsetning og fastsetting av instruks skal vedkommende menighetsråd gis anledning til å uttale seg. Fellelsrådet kan bemyndige menighetsråd til å utøve arbeidsgiverfunksjoner for stilling hvor dette ellers ville ligge til fellelsrådet.

Døvekirkenes fellelsråd gir uttalelse i forbindelse med tilsetning av døveprest, fremmer samlet forslag til statlig tilskudd til det døvekirkelige arbeid, og avgir for øvrig uttalelse når Kirkerådet eller annen kirkelig myndighet ber om det, eller når fellelsrådet av eget tiltak ønsker å uttale seg.

Døvekirkenes fellelsråd kan i samråd med Døves menighetsråd oppnevne egne menighetsutvalg for områder i de enkelte distrikter som ikke sokner naturlig til en døvekirke.

Døvekirkenes fellelsråd skal ha en daglig leder av virksomheten.

§ 10. Nærmere regler om sammensetning av og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet, fastsettes av Kirkemøtet etter forslag fra Døvekirkenes fellelsråd.

§ 11. Disse bestemmelser innebærer ingen begrensninger i de rettigheter og plikter døve har som medlemmer av Den norske kirke i det sokn der de er bosatt.

§ 12. Forskriften trer i kraft straks.

II

Kirkerådet bemyndiges til å foreta mindre endringer i regelverket.

Vedtak KR 41/14

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

Kirkemøtet fastsetter med hjemmel i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (kirkeloven) § 2 tredje ledd, jf. delegasjon kgl. res. 13. desember 2013, den forelagte forskriften om ordning for døvemenigheter og døveprestetjenesten.

KR 42/14 Mål og resultatstyring 2015 - 2018

Sammendrag

Kirkemøtet behandlet visjonsdokumentet for Den norske kirke 2015-2018 i sak KM 07/14.

Kirkemøtet gjorde følgende vedtak:

1. Kyrkjemøtet vedtek dokumentet *Meir himmel på jorda* med dei målformuleringane som underbygger visjonen for perioden 2015–2018.
2. Kyrkjemøtet bed dei sentrale, regionale og lokale råda i Den norske kyrkja om å følge opp visjonen i plandokumenta når mål og satsingsområde skal utformast.
3. Kyrkjemøtet forlenger satsingsområda *Diakoni, Kyrkjemusikk og kultur, Barn og unge, Gudstenesteliv og Samisk kyrkjeliv* fram til Kyrkjemøtet i 2016.

Saken legges nå fram slik at Kirkerådet kan vedta den videre oppfølging.

Kirkerådet blir bedt om å ta stilling til hvordan Kirkemøtets satsingsområder skal følges opp med resultatmål og nøkkelindikatorer. I forslaget som fremmes for rådet er det tatt utgangspunkt i at det ikke skal være for mange mål og indikatorer.

For bispedømmerådene er dette ikke noe nytt, for de har benyttet denne rapporteringsmetoden i flere år. De fleste resultatmålene brukes allerede. Målet er å forenkle ikke forvanske! Samtidig er det viktig at målene er forutsigbare slik at vi slipper nye drøftinger hvert år.

I målkartet, som følger saken, er departementets mål innarbeidet i Kirkemøtet strategiske mål. Dette er nytt!

Målkartet er ikke uttømmende. Det er valgt ut noen mål. Disse er valgt som nasjonale mål for denne strategiperioden fram til 2018. Det er fullt mulig, og til og med ønskelig, at de suppleres med andre regionale eller lokale resultatmål og indikatorer.

Kirkerådet er opptatt av at rapporteringen skal bli enklere og mer håndterlig. Det arbeides derfor med å videreutvikle automatisk datafangst og elektronisk rapportering.

Det er viktig at vi også finner metoder for å måle kvalitet og effekter hos brukerne, slik at vi ikke bare baserer rapporteringen på det som kan måles. Dette må det arbeides videre med fremover.

Det foreslås også at dåp blir et eget satsingsområde i 2015. Det er ikke foreslått satsingsområder for 2016 til 2018. Det må brukes mer tid for å velge ut disse. I framtiden foreslås det at det velges satsingsområder for hvert år i en fireårsplan.

Satsingsområdene i Kirkemøtets vedtak pkt. 3 gjelder spesielt for tildelinger av tilskudd fra Opplysningsvesenets fond.

Forslag til vedtak:

1. Kirkerådet godkjenner de resultatmål og nøkkelindikatorer som er foreslått for de fire strategiske målene som Kirkemøtet vedtok.

2. Kirkerådet ber om at saken følges opp av de sentralkirkelige råd og bispedømmerådene.

Bispedømmerådene bes videre om å følge opp saken med menighetsråd/fellesrådene i bispedømmet.

3. Kirkerådet vedtar at dåp skal være et spesielt satsingsområde i 2015.

Fra Kirkerådets behandling:

Kristine Sandmæl fremmet følgende forslag:

Pkt. 1 Gudstjenestelivet blomstrer

Gudstjenesten knytter oss til den verdensvide kirken

Indikatorer: Antall menigheter som inkluderer Skaperverkets dag, Fred- og menneskerettighets søndagen og Stefanusdagen /søndag for de forfulgte (e.l.) i sin gudstjenestefeiring. Antall som har økumeniske samarbeidsavtaler.

Pkt. 3: Folkekirken engasjerer seg i samfunnet

Flere menigheter blir 'grønne menigheter'

Indikator: Antall 'grønne menigheter'

Kirken deltar aktivt i religionsdialoger og i samfunnsdebatten om tros- og livssyn

Indikatorer: Antall arrangementer og felles tiltak av slik art kirken deltar i

Alle menigheter deltar i Kirken Nødhjelps fasteaksjon

Indikator: Antall menigheter som deltar i KNs fasteaksjon

Kjartan Bergslid fremmet følgende forslag:

Tillegg punkt 1: Indikator: Antall medlemmer i Saemien Åålmege vokser

Datagrunnlag: Saemien Åålmege sin årsrapport.

May Lisbeth Aurdal fremmet følgende forslag:

Tillegg punkt 3: Misjonsavtaler i menighetene.

Indikator: Antall menigheter som har inngått misjonsavtaler.

Datagrunnlag: SMM sentralt (tall mottatt fra rådgiver misjon BD)

Erling Birkedal fremmet følgende forslag:

Til punkt 1: Kirken inkluderer mennesker med utviklingshemming og nedsatt funksjonsevne

Indikator: Alle menigheter har/samarbeider med andre som har gudstjenester tilrettelagt for alle.

Datagrunnlag: menighetenes årsstatistikk.

Tillegg punkt 3: Kirken blir tilgjengelig på internett

Indikator (ny – i tillegg): Antall menigheter som har tatt i bruk nye nettsider.

Samisk kirkeråd fremmet følgende forslag

Under indikatoren om samisk språk (side 9) bør formuleringen «lokal gudstjenesteordning» erstattes med «lokale gudstjenester».

Kirkerådet oversender forslagene til administrasjonen uten realitetsbehandling.

Vedtak KR 42/14

1. Kirkerådet godkjenner de resultatmål og nøkkelindikatorer som er foreslått for de fire strategiske målene som Kirkemøtet vedtok. Kirkerådet ber direktøren vurdere om de forslag til nye resultatmål som fremkom i møtet kan innarbeides i planen.
2. Kirkerådet ber om at saken følges opp av de sentralkirkelige råd og bispedømmerådene.
Bispedømmerådene bes videre om å følge opp saken med menighetsråd/fellesrådene i bispedømmet.
3. Kirkerådet vedtar at dåp skal være et spesielt satsingsområde i 2015.

KR 43/14 Høring om oppdatering av retningslinjer for Opplysningsvesenets fonds samfunnsbevisste investeringer

Sammendrag

Kirkerådet støtter i sitt høringssvar at det etiske verdigrunnlaget for Den norske kirke bør være grunnleggende for hele OVFs virksomhet, og at dette anliggende løftes i et

overordnet dokument som gjelder alle fondets forretningsområder. Det støttes at dette dokument omhandler sosiale, miljømessige og etiske aspekter som skal hensyntas i forvaltningen av alle fondets eiendeler og investeringer.

Det er positivt at OVF i neste omgang løpende vil utarbeide retningslinjer som konkretiserer dette verdigrunnlaget til alle fondets forretningsområder, og det anses som naturlig at man i første omgang oppdaterer retningslinjer for finansforvaltningen.

Kirkerådet er glad for verdiene som OVF forvalter og skaper til beste for Den norske kirke (Dnk), og erkjenner at det er krevende å balansere økonomisk verdiskaping og etiske premisser.

Kirkerådet påpeker at det på samme tid er naturlig, nødvendig og krevende å gi konkrete innspill til de to forelagte dokumentene: Naturlig og nødvendig fordi kapitalen skal forvaltes til Dnks beste, og kirkens verdigrunnlag er omtalt og ligger til grunn for argumentasjonen i dokumentene. Samtidig er det krevende, fordi konkrete innspill fra Dnk kan skape et inntrykk av at det er Dnk selv som på denne måten kan sikre en etisk forvaltning.

Selv om Kirkerådet i sitt hørings svar stiller en rekke spørsmål til teksten i dokumentene, samt nevner en del forslag til endringer og formuleringer, understrekes det at det hele tiden er OVF som har ansvaret for å sørge for at deres kapitalforvaltning er i tråd med kirkens verdigrunnlag.

Kirkerådet understreker at dette saksfeltet må være i en stadig utvikling og prosess. Det vil hele tiden være nye investeringsområder, nye utfordringer og nye bidrag til etisk refleksjon. Kirkerådet tar derfor til ordet for etablering av løpende dialog og samarbeid mellom OVF og Kirkerådet, gjerne også flere kirkelige aktører, som skal sikre kontinuerlig oppfølging og forbedring.

I et vedlegg gjør Kirkerådet rede for relevante vedtak fra Kirkemøtet og Ungdommens kirkemøte i denne saken.

Forslag til vedtak

Kirkerådet sender vedlagte høringsuttalelse om oppdatering av retningslinjer for Opplysningsvesenets fonds samfunnsbevisste investeringer til Opplysningsvesenets fond, etter å ha innarbeidet merknader fra behandling i Kirkerådets møte.

Vedtak KR 43/14

Kirkerådet sender vedlagte høringsuttalelse om oppdatering av retningslinjer for Opplysningsvesenets fond, etter å ha innarbeidet merknader fra behandlingen i Kirkerådets møte.

Høringsuttalelsen vedlegges protokollen

KR 44/14 Regler for liturgisk inventar og utstyr

Sammendrag

Et forslag til reviderte Regler om liturgisk inventar og utstyr legges med dette fram for Kirkerådet til behandling.

Bakgrunnen for saken er Kirkerådets Høring om kirkebygg, hvor det i høringsbrevets kapittel 10 ble lagt fram et revidert forslag til Regler om liturgisk inventar og utstyr. Høringen fant sted våren 2014 og 177 høringsinstanser har avgitt svar.

Det var 4 hovedspørsmål til regelverket:

«Er det inventar eller utstyr som burde vært nevnt i forslaget til regelverk, eller som burde tas ut av det?»

«Bør det åpnes for at lesepult og talerstol kan kombineres i ett inventar?»

«Er dere enige i reglene om kirkerommets hovedalter og andre altere?»

«Er det andre endringer eller kommentarer dere vil gi til forslaget til regler?»

Høringen gav bred tilslutning både til hovedspørsmålene og til de andre bestemmelsene i forslaget. Samtidig kom det inn mange kommentarer og endringsforslag som det gjøres nærmere rede for i det vedlagte høringssammendraget.

Nemnd for gudstjenesteliv behandlet saken i sitt møte 25. – 26. august og vedtok et forslag med flere mindre endringer til det forslaget om regler som var utarbeidet i sekretariatet etter høringen (NFG sak 15/14). I det fremlagte høringssammendraget er NFGs endringsforslag til de enkelte paragrafene innarbeidet i forslaget til Regler om liturgisk inventar og utstyr. Her fremgår det også hvilke endringer som er gjort i forhold til høringsforslaget. Det vises for øvrig til Protokollen fra NFGs møte 2/2014, sak 15.

Til slutt i det vedlagte høringssammendraget er også de gjeldende Retningslinjer om liturgisk inventar og utstyr (fastsatt i 1990), gjengitt.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet vedtar å fremme for Kirkemøtet forslag til *Regler om liturgisk inventar og utstyr* som er lagt fram etter høringen og etter NFGs behandling av saken, med de endringer og merknader som fremkom i møtet
2. Forslaget oversendes til Bispemøtet for læremessig uttalelse.
3. Regelverk til vedtak:

Regler om liturgisk inventar og utstyr

Kap. 1 Alminnelige bestemmelser

§ 1 Formål

Kirkerommet med sitt inventar og utstyr skal tjene til Guds ære og fremme menighetens gudstjenestelige liv.

Formålet med reglene er å bestemme hva som er nødvendig liturgisk inventar og utstyr i en kirke, og hva som kan komme i tillegg til dette. Reglene gir også bestemmelser om utforming, godkjenning, bruk og forvaring av inventar og utstyr.

§ 2 Virkeområde

Retningslinjene gjelder

- 1) Kirker og kapell som er godkjent i medhold av Kirkeloven § 21 fjerde ledd og er vigslet til kirke.
- 2) Den kirkelige bruk av forsamlingslokaler og kapeller som ikke er vigslet til kirke, men som benyttes som kirkelokaler (jf. Tjenesteordning for biskoper § 13 annet ledd og Tjenesteordning for proster § 7 j).

§ 3 Definisjon

Inventar:

Gjenstander som har sin permanente plassering i kirkerommet, enten det er fast montert eller

løst. Kirkeklokker er å regne som inventar i dette regelverket.

Utstyr:

Gjenstander som brukes regelmessig i kirkerommet, men som ikke er permanent plassert der.

§ 4 Generelle bestemmelser

Kirken kan ta all kunst, alle kunstformer og alle kunstuttrykk i bruk i kirkerommet med dets liturgiske inventar og utstyr, så sant det tjener det kristne budskap og lar kirkerommets særlige egenart komme til utfoldelse.

Håndverk, materialer og utforming av liturgisk inventar og utstyr skal være av høy kvalitet.

Innredningen av kirkerommet skal fremme fleksibel praksis og det bør derfor vises tilbakeholdenhet med å bolte inventar fast i gulvet.

Det skal tas tilbørlig hensyn til de kulturhistoriske verdier som kirkebygget og dets inventar og utstyr representerer.

Kap. 2 Liturgisk inventar

§ 5 Alter

En kirke skal ha ett hovedalter. Alteret bør ha en slik tyngde og verdighet at det fremstår som kirkerommets samlende midtpunkt, også når rommet ikke er i bruk.

Hovedalteret er et permanent inventar i kirkerommet og skal ikke fjernes, flyttes eller tildekkes.

I kirkerom der alteret er plassert langt fra menigheten, kan det innføres et

frittstående alter som kirkerommets sentralalter. Det frittstående alteret skal ha sin permanente plass i kirkerommet eller annet sted i kirkebygget når det ikke er i bruk. Det kan også finnes sidealtere til bruk for mindre forsamlinger. Disse kan også anvendes som bønnestasjoner under gudstjenesten og når kirkerommet er åpent for besøkende til meditasjon og bønn.

Når nye kirker bygges, skal alteret være frittstående. Alteret bør stå så langt ut fra bakveggen at liturgen kan forrette vendt mot menigheten, og at menigheten lett kan passere når ofringen skjer ved gang rundt alteret.

§ 6 Alterring

En alterring/alterskranke skal inngå i en kirke. Den består av knefall og støtteskranke og kan være fast eller flyttbar.

§ 7 Døpefont

Døpefonten er et permanent inventar i kirkerommet og skal være plassert lett synlig for menigheten, fortrinnsvis i kirkeskipet. I nye kirkebygg bør det sikres god plass rundt døpefonten. Den skal være utformet slik at den i bruk gir en vanndybde på minst 5 cm.

Når det bygges nye kirker, kan menigheten også søke om å tilrettelegge for dåp ved neddykking.

§ 8 Prekestol og lesepult

Prekestol og lesepult skal være slik plassert at forkynnelsen og lesningene høres overalt i kirkerommet og slik at predikant og tekstleser så vidt mulig kan sees av alle. Bokbrettet på prekestolen og lesepulten bør kunne reguleres i høyden. Prekestol og lesepult kan forenes i ett og samme inventar. Det bør fortrinnsvis ha fast plassering.

§ 9 Orgel

Pipeorgelet er kirkens tradisjonelle hovedinstrument. Orgelet skal understøtte og hjelpe menighet og sangkor i tilbedelse, forkynnelse og sang. Orgelet og andre instrumenter har også selvstendige musikalske funksjoner, både i og utenom gudstjenesten.

Orgelets plassering og utforming avklares i et nært samarbeid mellom orgelbygger, den orgelsakkyndige konsulent og arkitekten. I nye kirker bør orgelets plassering være slik at kirkemusikeren kan lede et sangkor fra sin plass ved orgelet.

§ 10 Kirkeklokker

Kirker/kapell og andre kirkelige bygg eller rom hvor det regelmessig holdes gudstjeneste og utføres kirkelige handlinger, skal ha en eller flere kirkeklokker. Kirkeklokker plasseres enten i kirketårnet eller i et eget utvendig rom, men slik at lyden fra klokkene også kan høres naturlig inne i kirkerommet.

Kirkeklokkene trenger en klangkasse for å komme til rette som instrument. Hensynet til håndringing skal ivaretas. Antall og størrelse bør tilpasses kirkens størrelse og de geografiske forhold i kirkens nærhet. I alminnelighet anbefales flere klokker. Store klokker er å foretrekke.

Bruk av kirkens klokker fastsettes i egne retningslinjer.

§ 11 Egne stoler

Egne stoler for liturg og medliturger skal finnes i alterområdet. Liturgens stol bør plasseres slik at liturgen er godt synlig for menigheten og medliturgene. Det skal også være stoler til bruk ved vigsel. I domkirker skal det være en egen bispestol. Det bør velges stoler som er tilpasset kirkens øvrige inventar.

Kap. 3 Liturgisk utstyr

§ 12 Nattverdutstyr

Til alterutstyret hører kalk og disk, vinkanne og brødeske, enkeltkalker, lys og eventuelt krusifiks. Disse bør så vidt mulig være innbyrdes avstemt i utforming og materialbruk og passe sammen med kirkens øvrige utstyr.

Når en ny kalk anskaffes, skal den utformes slik at en både kan drikke og helle av den.

En nisje i veggen, eller et sidebord kan tas i bruk til oppbevaring av alterutstyret før og etter nattverdhandlingen.

§ 13 Lys

Alterlysene skal være hvite, levende lys. På et lite alter bør lys og staker ikke være for høye, særlig dersom liturgen forretter bak alterbordet. Det bør fortrinnsvis brukes staker beregnet for ett lys.

En lysglobe, eller en annen form for lystenningssted med et Kristuslys sentralt plassert, kan inngå i kirkerommet. Hensynet til brannfare skal ivaretas.

Et påskelys kan fra påskennatt/1. påskedag til Kristi himmelfartsdag stå i egen stake ved siden av alterbordet. Resten av kirkeåret vil lyset normalt være plassert ved døpefonten.

Til dåpslys skal det være en lysholder som disse kan plasseres i. jf. Alminnelige bestemmelser for Ordning for hovedgudstjeneste pkt 46-49.

§ 14 Prosesjonskors og prosesjonslys

Et prosesjonskors og eventuelt to prosesjonslys kan tas i bruk under gudstjenesten. Prosesjonskorset plasseres normalt ved alteret i egnet fot. Prosesjonslysene plasseres enten ved alteret eller ved lesepulten ut fra den liturgiske bruken på stedet.

§ 15 Tekstiler

Tekstiler på alter, prekestol og lesepult avstemmes i farger og formgivning til hverandre og til hele alterområdet, og til messehaglens som hører til kirkehuset. Tekstilene bør følge de liturgiske farger eller være kirkeårsnøytrale. Dersom alterduk brukes, skal den være hvit.

Kalkklede og servietter som brukes ved nattverd og dåp bør være av bomull eller lin.

Kap. 4 Øvrig liturgisk utstyr til en kirke

I hver kirke vil det i tillegg vanligvis være behov for:

§ 16 Liturgiske klær

Alba, stolaer i fire liturgiske farger, messehagler, fortrinnsvis hvit og grønn og hvite kapper for ansatte og frivillige medarbeidere ut fra behov ved gudstjenester og andre tjenester.

Kappe til bruk på kirkegård/gravlund ved gravferd.

Hvite kapper til konfirmanter.

§ 17 Utstyr til bruk ved takkoffer

Nødvendig utstyr til innsamling av takkoffer.

§ 18 Bøker

Tre bibler og tekstbøker og tre sett av de liturgiske bøker (for liturg, kirkemusiker, og sakristi). Et tilstrekkelig antall salmebøker til bruk for menigheten og koralbøker og liturgisk musikk for kirkemusikeren.

§ 19 AV-utstyr

Dersom AV-utstyr inngår i kirkerommet, skal det integreres på en best mulig måte i kirkerommet. Når det benyttes, bør det ikke dekke til kunstnerisk utsmykning/altertavle eller ta oppmerksomheten bort fra alterstedet.

Kap. 5 Oppbevaring

§ 20 Et godt bevaringsmiljø.

Gammelt og nytt kirkelig inventar og utstyr skal sikres et godt bevaringsmiljø. Vedlikehold av gjenstander fra før 1850 skal konsulteres med Riksantikvaren. Gjenstander fra 1537 og tidligere anses som automatisk fredet, og vedlikehold/konservering av disse skal godkjennes av Riksantikvaren. Også yngre gjenstander kan ha stor lokal- og kulturhistorisk verdi i dag og i fremtiden, og skal forvaltes ansvarlig.

§ 21 Tekstiler

De liturgiske klær oppbevares i egnede skap. Messehaglene skal henges opp på spesialhengere av tilstrekkelig bredde eller legges i skuffer med tilstrekkelig bredde og dybde.

Liturgiske tekstiler må ikke utsettes for lys, støv eller endringer i luftfuktighet.

§ 22 Verdigjenstander

Sølvgjenstander og annet kostbart utstyr skal oppbevares brann- og tyverisikkert.

Kap. 6 Godkjenning

§ 23 Nytt inventar og utstyr

Alt nytt inventar og utstyr skal på forhånd være godkjent av biskopen, for fredede og listeførte kirker skjer det etter uttalelse fra Riksantikvaren. Dette gjelder også for gaver, prøveinstallasjoner og midlertidige installasjoner i kirkerommet, dersom slike ikke inngår i et arrangement. I så fall kommer Regler for bruk av kirkene til anvendelse.

§ 24 Prostens myndighet

Prosten godkjenner omfanget av inventar og utstyr til lokaler som er innviet til kirkelig bruk.

§ 25 Biskopens myndighet

Inventar og utstyr må ikke fjernes eller avhendes uten samtykke fra biskopen jf. kirkeloven § 18. Dette gjelder også midlertidige fjerning av inventar og utstyr.

§ 26 Menighetsrådets myndighet

Menighetsrådet avgjør om gjenstander som *kan*, men som ikke *må* være i et kirkerom, skal inngå som inventar eller utstyr. Menighetsrådet godkjenner om inventar midlertidig kan flyttes ut av kirkerommet. Også bestemmelser i kulturminneloven kan sette grenser for dette.

§ 27 Kulturhistoriske verdier

Ved restaurering og ombygging skal det tas tilbørlig hensyn til de kulturhistoriske verdier som kirkebygget og dets inventar og utstyr representerer, jf. kirkeloven § 21 fjerde ledd.

Kap 7 Dokumentasjon

§ 28 Nasjonalt register

Menighetsrådet har ansvar for at alt permanent og midlertidig kirkelig inventar og utstyr registreres i et nasjonalt register. Ved visitas og prostebesøk gis det rapport om registreringen.

§ 29 Endringer, reparasjoner m.v.

Endringer, større reparasjoner o. l. av gjenstandene skal registreres. Både ved anskaffelse, endring og avhending eller kassasjon skal tillatelsen (med dato) fra vedkommende myndighet noteres. Dette gjelder også midlertidige avhendelser.

Vedtak KR 44/14

1. Kirkerådet vedtar å fremme det forelagte forslag til *Regler om liturgisk inventar og utstyr* for Kirkemøtet for vedtak.
2. Forslaget oversendes til Bispemøtet for læremessig uttalelse.

KR 45/14 Kirkemøtet 2015 – Program og saksliste

Sammendrag

Det er Kirkerådet som i henhold til Kirkemøtets forretningsorden § 2-3 første og annet ledd, forbereder og tilrettelegger saker som skal behandles, og som har det praktiske ansvar for ytre opplegg og gjennomføringen av møtet.

Kirkerådet bes derfor på dette møtet å vedta en foreløpig saksliste og å drøfte programmet for Kirkemøtet 2015. Kirkemøtet 2015 finner sted i Trondheim, med møtestart torsdag 9. april og avslutning onsdag 15. april.

Forslag til foreløpig saksliste inneholder 19 saker, hvorav 16 saker går til ordinær komitebehandling.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet vedtar følgende foreløpige saksliste for Kirkemøtet 2015:

- KM 1/15 Innstilling fra protokollkomiteen
- KM 2/15 Valg og oppnevninger
 - 1. Valg av dirigentskap
 - 2. Valg av tellekorps
 - 3. Fordeling av medlemmer på komiteer
 - 4. Valg av komiteledere
 - 5. Oppnevning av nominasjonskomite for KM 2016-2020
- KM 3/15 Orienteringssaker
- KM 4/15 Den norske kirkes grunnlag
- KM 5/15 Utprøving av liturgisk musikk
- KM 6/15 Vigsling og liturgisk drakt for kantor
- KM 7/15 Undervisningstjenesten i Den norske kirke
- KM 8/15 Statsbudsjettet 2016. Tilskuddsforvaltning
- KM 9/15 Kirke og helse
- KM 10/15 Staten og Den norske kirke – et tydelig skille. Høring
- KM 11/15 Opprettelse av kontrollutvalg og justering av retningslinjer for Kirkemøtets protokollkomite
- KM 12/15 Mindre endringer i Kirkemøtets forretningsorden

- KM 13/15 Forskrift om ordning for døvemenigheter og døveprestetjenesten
- KM 14/15 Opprettelse av samisk menighet i sørsamisk språkområde – permanent ordning
- KM 15/15 Prinsipper for kirkebygg
- KM 16/15 Regler for bruk av kirkene
- KM 17/15 Regler om liturgisk inventar og utstyr
- KM 18/15 Regler for bruk av kirkens klokker
- KM 19/15 Fremtidig organisering av Det praktisk-teologiske seminar

2. Kirkerådet ber direktøren arbeide videre med planleggingen av Kirkemøtet 2015 ut fra de føringer som ble gitt i møtet.

3. Kirkerådet vedtar den foreslåtte fordeling av sakene på de ulike kirkemøtekomiteene.

4. Kirkerådets medlemmer sitter samlet under Kirkemøtets plenumsforhandlinger. Direktøren bes om å legge forholdene til rette så rådet får anledning til å komme sammen for nødvendige drøftinger under Kirkemøtet.

Fra Kirkerådets behandling:

Ivar Braut fremmet forslag om at sak 14/14 Ekteskapsforståelsen i et evangelisk-luthersk perspektiv tas opp til fornyet behandling allerede på neste års Kirkemøte.

Forslaget falt med 3 mot 12stemmer.

Vedtak KR 45/14

1. Kirkerådet vedtar den foreløpige sakslisten for Kirkemøtet 2015.
2. Kirkerådet ber direktøren arbeide videre med planleggingen av Kirkemøtet 2015 ut fra de føringer som ble gitt i møtet.

KR 46/14 Kirkerådets uttalelse til NOU 2014: 2 Lik og likskap

Sammendrag

Gravferdsavgiftsutvalget avleverte sin innstilling NOU 2014: 2 Lik og likskap 3. mars 2014. Den ble sendt ut på høring 22. april med svarfrist 1. oktober 2014.

Høringsbrevet vedlegges, dette gir en oversikt over utvalgets forslag. Disse er tatt inn som innledning til Kirkerådets merknader til de enkelte forslagene og satt i *kursiv*.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet vedtar vedlagte høringsuttalelse til NOU 2014: 2 Lik og likskap med de innspill som kom frem i møtet.
2. Direktøren gis fullmakt til å ferdigstille uttalelsen.

Vedtak KR 46/14

1. Kirkerådet vedtar vedlagte høringsuttalelse til NOU 2014: 2 Lik og likskap med de innspill som kom frem i møtet.
2. Direktøren gis fullmakt til å ferdigstille uttalelsen.

Høringsuttalelsen vedlegges protokollen

KR 47/14 Mindre justeringer i valgreglene til Kirkevalget 2015

Sammendrag

Etter Kirkemøtet 2014 har det vist seg at vedtaket i sak om nye valgeregler krever noe mer oppfølging i Kirkerådet. Det er blant annet nødvendig med en mindre justering i regler for valg av menighetsråd samt retting av to henvisningsfeil i samme regler. De vedtatte valgreglene gir de nødvendige fullmakter til Kirkerådet til å gjøre disse endringene.

Forslag til vedtak

Kirkerådet vedtar følgende mindre endringer i regler for valg av menighetsråd fastsatt av Kirkemøtet 8. april 2014 (endring er merket med kursiv):

§ 7-6 første ledd skal lyde:

Dersom nominasjonskomiteen ikke lykkes med å fremskaffe et tilstrekkelig antall kandidater innen 1. mai, kan valgstyret godkjenne en liste med færre kandidater enn angitt i § 7-1 annet ledd. *Dersom det i et slikt tilfelle ikke foreligger andre godkjente kandidatlistene enn nominasjonskomiteens liste, skal det åpnes for supplerende nominasjon.* Dette kunngjøres uten opphold slik som foreskrevet i § 2-2 siste punktum, med frist én måned etter kunngjøringen.

§ 9-8 første ledd skal lyde:

Stemmemottakeren gir deretter velgeren en omslagskonvolutt. I denne legger velgeren selv konvolutten med stemmeseddelen, og eventuell stemmeseddelkonvolutt for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet, jf. Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet § 2-12.

Vedtak KR 47/14

Kirkerådet vedtar de forelagte mindre endringene i regler for valg av menighetsråd fastsatt av Kirkemøtet 8. april 2014.

KR 48/14 Regler for valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd og Kirkemøtet

Sammendrag

Regler for valg av sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd og Kirkemøtet er i de generelle reglene for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet delegert til Kirkerådet, som skal innhente råd fra Samisk kirkeråd. Delegasjonen i de generelle reglene ble utvidet da det på Kirkemøtet 2014 ble fastsatt nye valgeregler, og det er derfor nødvendig å gjøre et mer detaljert vedtak enn det som ble fattet til Kirkevalget 2011. Den utvidede delegasjonen gir muligheter for å gjøre endringer sammenlignet med 2011, men erfaringene fra Kirkevalget 2011 tilsier at valgordningen i all hovedsak bør videreføres til Kirkevalget 2015.

Forslag til vedtak

Kirkerådet vedtar følgende regler for valg av sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd og Kirkemøtet, etter anbefaling fra Samisk kirkeråd:

§ 1. Valgråd

Valgrådet i Nidaros bispedømme styrer valget av sørsamisk representant, jf. regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet § 3-1.

§ 2. Nominasjon og valg av representant for sørsamisk kirkeliv

(1) Nidaros bispedømmeråd oppnevner en sørsamisk representant og en vararepresentant til nominasjonskomiteen for valg av leke medlemmer, etter forslag fra Samisk kirkeråd, jf. regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet § 3-2.

Samisk kirkeråd innhenter forslag til representanter fra Saemien

Åålmege/Sørsamisk menighet fra alle menighetsrådene i sørsamisk språkområde samt fra alle andre menighetsråd i Nidaros bispedømme.

(2) Nidaros bispedømmeråd skal i god tid, senest 1. november året før valgåret, sende en oppfordring til Saemien Åålmege/Sørsamisk menighet til alle menighetsråd i sørsamisk språkområde samt til samtlige andre menighetsråd i Nidaros bispedømme om å fremme forslag på tre sørsamiske kandidater, hvorav to leke.

(3) Nominasjonskomiteen for leke bispedømmerådsmedlemmer i Nidaros bispedømme skal sette opp en alfabetisk liste på fem sørsamiske kandidater, hvorav minst to leke. Begge kjønn skal være representert med ikke mindre enn 40 prosent. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og sørge for at listen inneholder kandidater som er under 30 år. Bare personer som er valgbare, kan oppføres på kandidatlisten. De sørsamiske kandidatene må stå i Sametingets valgmanntall eller oppfylle kriteriene for å bli registrert, og fortrinnsvis være bosatt i det sørsamiske språkområdet. Medlemmer av nominasjonskomiteen kan ikke settes opp på kandidatlisten.

(4) Nominasjonskomiteen i Nidaros bispedømme sender kandidatliste med forslag til fem sørsamiske kandidater til valgrådet. En kandidat på listen kan ikke samtidig stå som kandidat på andre lister ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet. Kandidatlisten for sørsamiske representanter oversendes de stemmeberettigede medlemmene i Saemien Åålmege/Sørsamisk menighet innen 15. juni.

(5) Som stemmeseddel skal den tilsendte stemmeseddel benyttes. Valget på sørsamiske representanter skjer som postvalg. Velgeren avgir stemme ved å skrive navn på inntil to nominerte sørsamiske kandidater. Det er ikke anledning til å føre opp andre navn enn de nominerte.

(6) Stemmeseddelen legges i nøytral stemmeseddelkonvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i nøytral omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen valgdagen for direkte valg av leke representanter. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt.

(7) Valgrådet foretar prøving og opptelling av stemmene. En stemmeseddel skal godkjennes dersom den inneholder færre navn enn to. Dersom den inneholder flere navn enn to, skal de siste navn på listen anses som uskrevne. Den kandidat som får flest stemmer, blir medlem av Nidaros bispedømmeråd og Kirkemøtet, og den påfølgende blir varamedlem. I tilfelle av stemmelikhet avgjøres utfallet ved loddtrekning.

Vedtak KR 48/14

Kirkerådet vedtar å fremme for Kirkemøtet de forelagte regler for valg av sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd og Kirkemøtet, etter anbefaling fra Samisk kirkeråd.

KR 49/14 Regler for bruk av kirkene

Sammendrag

Et forslag til reviderte Regler for bruk av kirkene legges med dette fram for Kirkerådet til behandling.

Bakgrunnen for saken er Kirkerådets høring om kirkebygg, hvor det i høringsbrevets kapittel 9 ble lagt fram et revidert forslag til Regler for bruk av kirkene. Høringen fant sted våren 2014 og 177 høringsinstanser har avgitt svar.

Det var 3 hovedspørsmål til regelverket:

1. «Er dere enige i at Kirkemøtets regler gjelder kirkerommet og at regler for de øvrige rom fastsettes av menighetsrådet, jf. § 3 annet ledd?»
2. «Har dere merknader til at *midlertidige* installasjoner i forbindelse med arrangementer tas inn i regelverket, jf. § 4 siste ledd? Har dere merknader til at biskopen blir klageinstans?»
3. «Er det andre bestemmelser i Regler for bruk av kirkene som bør endres? Er det bestemmelser som bør tas inn eller tas ut? Hva er begrunnelsen for dette?»

Høringen viste bred tilslutning til de to første hovedspørsmålene og i stor grad til de andre bestemmelsene i forslaget. Samtidig kom det inn mange endringsforslag som det gjøres nærmere rede for i høringssammendraget.

Når en sammenlikner forslaget med gjeldende regelverk, er de mest vesentlige endringene følgende:

- Menighetsråd og prest behøver ikke søke biskopen om tillatelse til at ikke-kristne kan medvirke i et arrangement i kirkerommet (dialogmøter, intervju e.l.), jf. §§ 5 og 12.
- Det presiseres eksplisitt at kirkerommet ikke kan brukes av ikke-kristne tros- og livssynssamfunn til utøvelse av deres tro eller religion, jf. § 4.
- Det er presisert at reglene for bruk av kirkerommet gjelder for tilstøtende rom *når* disse slås sammen til et storrom, ellers ikke. Menighetsrådet fastsetter regler for bruk av andre rom i et kirkebygg enn kirkerommet, jf §§ 2 og 5.
- Menighetsrådet får myndighet til å innføre midlertidige installasjoner i kirkerommet, og biskopen er klageinstans, jf. § 5.

- Kirkerommets bruksformål presiseres også til å gjelde «stillhet, lystenning og bønn», samt «trosopplæring, diakoni og kirkemusikk», jf § 5.
- Det innføres en bestemmelse om at når andre enn medlemmer av Den norske kirke låner kirken til dåp, vigsel eller gravferd og prest i Den norske kirke ikke forretter, skal handlingen forrettes av «pastor/prest fra et annet kristent trossamfunn», jf. § 8.
- Regelverket er omformet mer i tråd med vanlig praksis for regelverk i dag.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet vedtar forslaget til *Regler for bruk av kirkene* med de endringer og merknader som fremkom i møtet.
2. Forslaget oversendes til Bispemøtet for læremessig uttalelse.
3. Regelverk til vedtak:

Regler for bruk av kirkene

Reglene gjelder for bruk av de vigslede kirkerom utenom de forordnede gudstjenester og kirkelige handlinger.

Kap. 1 Alminnelige bestemmelser

§ 1 Formål

Kirken er vigslet til bruk for gudstjenester og kirkelige handlinger og skal gjennom sin bruk tjene til Guds ære og menighetens oppbyggelse.

Gjennom forkynnelse av Guds ord, forvaltning av sakramentene og annen kirkelig virksomhet, er kirken det sentrale samlingssted for menighetens gudstjenestelige og religiøse liv.

Formålet er å gi regler for bruken av ulike typer kirker, kirkelokaler og andre forsamlingslokaler, hva kirkene kan brukes til, hvem som kan bruke kirken og hvem som har beslutningsmyndighet til å leie ut kirken.

§ 2 Virkeområde

Reglene gjelder for all bruk av kirkerommet, jf. § 3 b, når ikke annet er bestemt for forordnede gudstjenester og kirkelige handlinger i tjenesteordning for menighetsprest, prost og biskop eller i særskilt unntak fra disse regler eller med hjemmel i disse regler. Bruk av kirken til gudstjenester og kirkelige handlinger går foran annen bruk etter §§ 5, 7 og 12.

Så langt de passer får reglene også anvendelse på bruk av andre rom i kirken, jf. § 3 c, og bruk av kirker, kirkelokaler og interimskirker som er godkjent og innviet til kirkelig bruk, jf. § 3 d. Nærmere regler om dette fastsettes av menighetsrådet.

Der kirkerommet og tilstøtende rom kan slås sammen til et storrom, gjelder disse reglene når kirkerommet utvides med tilstøtende rom.

§ 3 Definisjoner

I det følgende menes med:

- a. Kirke:
Kirke eller kapell som er godkjent av Kongen eller departementet, eller som er kirke fra gammelt av, jf. kirkeloven § 17.
- b. Kirkerommet:
Den delen av kirkebygningen som utgjør selve kirkerommet med alter, korparti, hovedskip, ev. sideskip og galleri.
- c. Andre rom i kirken:
Rom som faller utenfor kirkerommet.
- d. Andre kirker, kapeller, kirkelokaler, forsamlingslokaler og interimskirker:
Bygg som er godkjent og vigslet/velsignet til permanent eller midlertidig kirkelig bruk.
- e. Prest:
Fast utnevnt/tilsatt menighetsprest (prost i tjeneste som menighetsprest, sokneprest og kapellan) samt vikarer for slike prester.

§ 4 Generelle bestemmelser

Kirkens formål er bestemmende for avgjørelser om bruk av kirken, jf. § 1.
Bruken av kirken er underlagt biskopens tilsynsmyndighet.
Kirken med tilbehør skal behandles forsvarlig og med respekt.
Kirken må ikke brukes til politisk møte eller virksomhet.
Kirken må ikke brukes til kommersielle formål.
Kirkerommet kan ikke brukes av ikke-kristne tros- og livssynssamfunn til utøvelse av deres tro eller religion.

Kap. 2 Menighetsrådets bruk av kirken

§ 5 Bruksformål

Menighetsrådet kan bruke menighetens kirke til

- a) gudstjenester,
- b) oppbyggelige møter,
- c) trosopplæring, diakoni og kirkemusikk,
- d) stillhet, lystenning og bønn,
- e) kirkelige konserter og
- f) andre kirkelige og kulturelle arrangementer som faller inn under formålet og generelle bestemmelser jf. §§ 1 og 4.

Menighetsrådet kan invitere personer uavhengig av medlemskap i kirken til å medvirke i slike arrangementer når det svarer til kirkens formål, jf. § 1 og § 4 andre ledd.

Menighetsrådet kan plassere midlertidige installasjoner i kirkerommet i forbindelse med arrangementer nevnt i § 5 første ledd.
Menighetsrådet kan bruke kirken til avholdelse av egne møter, menighetsmøter og kirkevalg, jf. for øvrig § 4.

§ 6 Klage

Menighetsrådets avgjørelse etter § 5 kan påklages til biskopen. Biskopens avgjørelse av klagen kan ikke påklages.

Klageberettiget er ethvert medlem av menighetsrådet, samt kirkelig ansatte som har soknet som tjenestested (særskilt arbeidsområde).

Klagefristen er tre uker.

Klagen har ikke oppsettende virkning med mindre dette blir bestemt av menighetsrådet eller biskopen.

For øvrig gjelder forvaltningsloven kap. VI om klage.

Kap. 3 Menighetsrådets utlån av kirken

§ 7 Utlån til medlemmer av Den norske kirke

Til medlemmer av Den norske kirke kan menighetsrådet låne ut kirken til

- a) gudstjenester,
- b) oppbyggelige møter,
- c) trosopplæring, diakoni og kirkemusikk,
- d) stillhet, lystenning og bønn,
- e) kirkelige konserter og
- f) andre kirkelige og kulturelle arrangementer som faller inn under formålet og generelle bestemmelser jf. §§ 1 og 4.

§ 8 Utlån til andre enn medlemmer av Den norske kirke

Menighetsrådet kan låne ut kirken til medlemmer av andre kristne trossamfunn enn Den norske kirke til formål som nevnt i § 7, jf. for øvrig § 4 andre ledd.

I tillegg til de formål som er nevnt i § 7, kommer første ledd særlig til anvendelse ved utlån til dåp, vigsel og gravferd som ikke skal forrettes av ordinert prest i Den norske kirke, men av pastor/prest fra et annet kristent trossamfunn.

§ 9 Saksbehandling

Menighetsrådets avgjørelse etter §§ 7 og 8 anses som enkeltvedtak etter forvaltningslovens § 2. Saksbehandlingen skjer i samsvar med forvaltningsloven kap. IV og V.

§ 10 Klage

Menighetsrådets vedtak etter §§ 7 og 8 kan påklages til biskopen. Biskopens avgjørelse av klagen kan ikke påklages.

Klageberettiget er, foruten de som har søkt om å få låne kirken, ethvert medlem av menighetsrådet samt andre med rettslig klageinteresse.

Klagefristen er tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem til den klageberettigede eller han på annen måte har eller burde ha skaffet seg kunnskap om vedtaket.

For øvrig gjelder forvaltningsloven kap. VI om klage og omgjøring.

§ 11 Utgiftsdekning og vederlag ved utleie av kirken

Ved utleie av kirken kan kirkelig fellesråd kreve betaling etter nærmere regler godkjent av bispedømmerådet, jf. kirkeloven § 20 annet ledd.

Kap. 4 Prestens bruk av kirken

§ 12 Menighetsprestens bruk av kirken

I tillegg til forordnede gudstjenester og kirkelige handlinger kan presten bruke kirkene i de sokn som presten har som tjenestested (særskilt arbeidsområde) til ekstraordinære gudstjenester, foredrag og andre arrangementer som fremmer menighetens oppbyggelse.

Er det flere fast tilsatte prester i vedkommende menighet, skal de samarbeide om bruksfordelingen. Blir de ikke enige, avgjør biskopen spørsmålet. Menighetsrådet skal uttale seg på forhånd.

Den presten som bruker kirken i medhold av første ledd, kan invitere personer uavhengig av medlemskap i kirken til å medvirke i slike arrangementer når det svarer til kirkens formål, men presten kan ikke låne ut kirken til disse, jf. § 1 og § 4 annet ledd.

§ 13 Klage og tilsyn

Menighetsrådet kan bringe prestens disposisjoner etter § 12 inn for biskopen.

Første ledd gjelder ikke når presten bruker kirken til forordnede gudstjenester, vigslor og begravelser.

§ 14 Biskopens bruk av kirken

Biskopen kan selv eller ved annen prest forrette gudstjenester og bruke kirkene i sitt bispedømme på samme måte som menighetsprestene.

I slike tilfelle har biskopen fortrinnsrett til bruk av kirken.

Kap. 5 Forholdet mellom menighetsråd og prest

§ 15 Samarbeid og gjensidig informasjon

Menighetsråd og prest skal samarbeide om bruk av kirken slik at denne best mulig tjener til Guds ære og menighetens oppbyggelse.

Menighetsråd og prest skal på forhånd gi hverandre informasjon om den planlagte bruken av kirken. Informasjonen skal så vidt mulig gis i så god tid at mottaker får mulighet til å innrette seg eller eventuelt komme med innsigelser.

Presten har fortrinnsrett til bruk av kirken til gudstjenester, vigslar og begravelser.

Oppstår det for øvrig uenighet om menighetsrådets bruk eller utlån av kirken etter kap. 2 eller 3, og prestens bruk etter kap. 4 som ikke lar seg løse etter første og annet ledd, avgjør biskopen spørsmålet.

Kap. 6 Andre generelle regler

§ 16 Generelle plikter for bruker av kirken

Den som bruker kirken, skal sørge for at alt går sømmelig for seg, og at kirken med tilbehør behandles forsvarlig og med respekt.

§ 17 Adgang til kirken

Enhver har adgang til de arrangementer som holdes i kirken. En person kan bare bortvises dersom han forstyrrer arrangementet eller krenker kirkens verdighet.

Ved bruk av kirken til vigslar og begravelser kan presten utfra sitt pastorale skjønn i særlige tilfeller bestemme at handlingen skal foregå for lukkede dører.

§ 18 Inngangspenger m.v.

Det kan ikke tas betaling for adgang til kirken bortsett fra ved kirkekonsserter og andre kulturelle arrangementer hvor kirkelig fellesråd har samtykket i at slik betaling kreves, jf. kirkeloven § 20 annet ledd.

Innkrevning av inngangspenger, f.eks. ved salg av billetter, bør ikke skje i kirkerommet, men kan f.eks. skje i våpenhuset.

Kap. 7 Ikrafttredelse og oppheving av eldre bestemmelser

§ 19 Ikrafttredelse

Disse reglene trer i kraft fra den tid Kirkerådet bestemmer.

§ 20 Opphevelse av eldre bestemmelser

Med virkning fra ikrafttredelsen, jf. § 19 er tidligere bestemmelser om bruk av kirken vedtatt av KM 19.11.99 opphevet.

§ 21 (Mindre endringer)

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i reglene.

Vedtak KR 49/14

1. Kirkerådet vedtar å fremme for Kirkemøtet forslaget til *Regler for bruk av kirkene* med følgende endring i § 1 tredje ledd: Formålet er å gi regler for bruken av ulike typer kirker, kirkelokaler og andre *vigslede* forsamlingslokaler (...).
2. Forslaget oversendes Bispemøtet for læremessig uttalelse.